

Neakivaizdinis VILNIUS

Mus stebi
gatvės meno būtybės

Garsiausi Vilniaus
vaiduokliai ir angelai

Kaip veikia
Žvėryno burtai?



2025–2026
žiema

Nr. 28



**Vilniaus
Atlantida** •
(p. 4)

•
**Draustinio
Fabijoniškėse
kiškis**
(p. 9)

Alyvų kaimelis •
(p. 10)

•
Trys senoliai
(p. 16)

•
**Vilniaus
Versalis**
(p. 15)

•
**„Vandenynas“
Bernardinų
bažnyčios palėpėje**
(p. 22)

•
**Katinas
Vincas**
(p. 24)

•
Halemonai
(p. 26)

•
**Šv. Jonų bažnyčios
vaiduoklis**
(p. 30)

•
Baziliskas
(p. 30)

•
**Vingio parko
liūtas**
(p. 34)

BŪTYBĖS, PADARAI IR VIRSMAI – šio žiemos žurnalo numerio tema.

Pažįstame senąsias Vilniaus būtybes, bet iš kur randasi naujos? Vilniaus dailės akademijos studentės Ugnės Bungaitės animuotas tarmės padaras skatina klausiti: galbūt šiuolaikiniame mieste klaidžioja ir mūsų vidiniai padarai?

Geležinio Vilko gatvėje nuo tilto atramos žiūri skvarbios Atlantidos akys. Pasukime į Verkių gatvę: sakoma, kad ten, palei Nerį, erelio lizde kunigaikštis Gediminas rado kūdikį. Šis užaugęs tapo žyniu Lizdeika. O ar žinote, kur netoli Katedros snaudžia trys barzdoti akmeniniai senoliai ir kokie jų vardai?

Bernardinų bažnyčios palėpėje apgyvendinusi skaitmeninę instaliaciją „Vandenynas“ menininkė Akvilė Anglickaitė svarsto apie bazilisko išskirtinumą. O mums dar labai įdomūs halemonai, kuriuos sutikome Halės turguje. Kaip ir katiną Vincą.

Suskaičiavome garsiausius Vilniaus vaiduoklius ir pabaisas. Pasirodo, šiurpus mena net Nacionalinis saugomų teritorijų lankytojų centras Antakalnyje. O štai Žvėryne daugybė gatvių pavadinta gyvūnų vardais, ten medinukų laiptinėse posėdžiauja laumės ir fėjos.

Ar turite užšalusios Neries nuotrauką? Jeigu taip, ji gali įkvėpti parašyti apie gyvenimą prie upės su ledo žvėrimis.

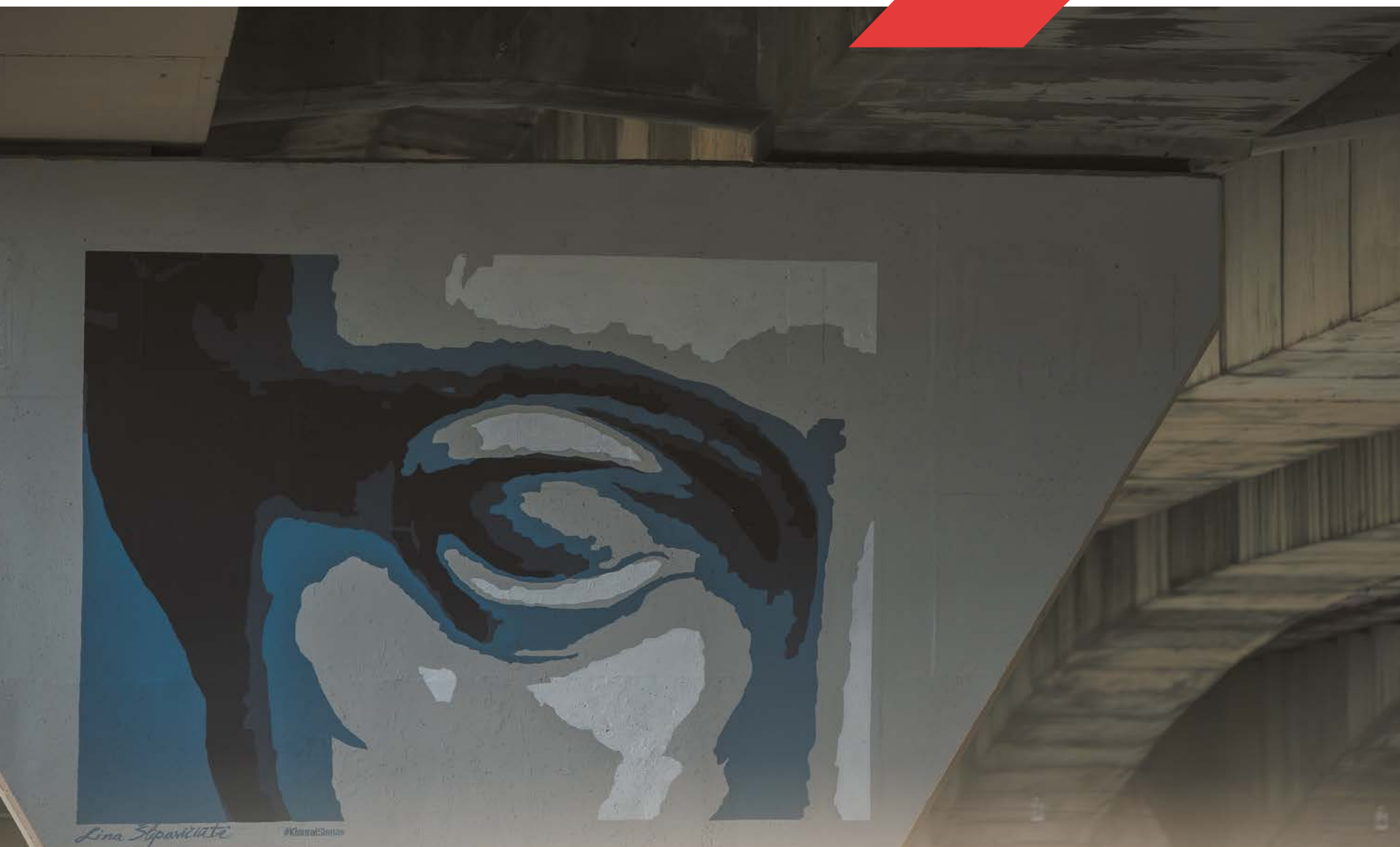
Jeigu užsimanysite virsmo, susiraskite kavinę, kur yra ceremoninės kakavos. Gal net pastebėsite angelus. Nors... miestas ir taip jų pilnas, o vieną senamiesčio fasadą net puošia Amūras. Yra senamiestyje ir nemylimų būtybių – tarakonų. O gal jūsų knygose gyvena mieli skorpionai?

Tikriausiai jau girdėjote legendą apie linksmą padarėlį – Neakivaizdinuką. Žurnale rasite jo pirmąją užduotį vaikams.

Eime, paieškokime kartu senų ir naujų miesto būtybių!

Gatvės meno būtybės ir jų paslaptys

Atlantidos žvilgsnis stebi ant tilto atramos kitoje gatvės pusėje žydinčias „Vilniaus pievas“. Vytautės Ribokaitės nuotr.



Kristina Kurilaitė

Kartą, keliaudama į autobusų stotį, pamačiau jaunatviškai atrodantį Albertą Einšteiną – jis žvelgė į mane ir šypsojosi taip, tarsi norėtų sušukti: „Niekada nevėlu siekti svajonių!“ Eidama per Saltoniškių požeminę perėją, pamačiau ilgiausią pieštinį troleibusą, pilną keistų keleivių. Pieštos būtybės nuo miesto sienų tyliai žiūri į praeivius, kantriai laukdamos, kol pakelsime akis ir jas pastebėsime.

Gatvės meną pirmą kartą atradau ir pradėjau fotografuoti 2013 metais, tada Vilniuje vyko pirmasis tarptautinis šios meno šakos festivalis. Iš mano smalsumo išaugo tinklaraštis, o vėliau išleidau pirmąjį lietuvišką žurnalą apie miesto sienų meną „Gatvės meno galerija“ (pora numerių pasirodė anglų kalba). Iki šiol piešinių miesto gatvėse „skaitymas“ man yra didžiausias džiaugsmas!

Tad kviečiu sėsti į troleibusą ir patyrinėti naujus menininkų sukurtus miesto gyventojus. Troleibusą paminėjau ne veltui, nes būtent jis ir yra pirmasis personažas, su kuriuo noriu jus supažindinti.

Žiema, 2025–2026



„Kodėl troleibuso keleivius pavaizdavo kaip pabaisas?“ – paklausė praeivis. Vytautės Ribokaitės nuotr.

6

Vilniaus troleibusas

Ar matėte Gabrielės Vilkickytės dainos „Troleibusas“ vaizdo klipą? Tai tik vienas iš pavyzdžių, kaip kūrėjai mato sostinės troleibusą.

Kai kitą kartą eisite Saltoniškių požemine perėja, neskubėkite. Gatvės menininkų grupė iš Lietuvos ir Ukrainos – Pidžinas, TRAFIK, Anton Hudo ir Facebugas – nusprendė joje įkurdinti ilgiausią troleibusą. Šis troleibusas yra toks ilgas, kad lydi praeivius per visą perėją! Ir jis pilnas pačių įdomiausių keleivių: žmonių, keistų būtybių, primenančių monstrus. „Čia vaizduojame gyvenimą troleibuse su visais jo viražais – kartais ir liūdną kasdienybę. Kalbant apie mūsų monstrus ir personažus – tai tėra meninė kūrėjų išraiška. Man velniai ir būtybės nesusiję su negatyvumu ar blogio kulto propagavimu“, – sako Pidžinas, vienas iš kūrėjų.

Gatvės menas yra laikinas dalykas – tiek menininkams, tiek praeiviams reiktų su tuo susitaikyti.

Pidžino slapyvardis reiškia balandį. Pats menininkas save apibūdina kaip gatvės paukštį, paliekantį pėdsakus. Jo kūrybai būdingas ironijos kupinas komikso stilius, dažni rajonų vaizdai – dar studijuodamas gyveno Šnipiškėje ir sukūrė gidą po šį rajoną.

O štai vilnietis menininkas, dailininkas ir iliustratorius TRAFIK mėgsta vaikščioti po miestą ir pats keistis. Jo slapyvardyje užkoduota judėjimo žinutė. Menininko kūryba apima įvairias medijas, tarp jų ir gatvės meną.

Projekte dalyvavo ir ukrainiečių menininkas iš Lvivo – Anton Hudo. Jis piešimą atrado kaip reabilitacijos ir saviraiškos būdą po patirto insulto. Kurti jį įkvepia Viduramžių graviūros.

„Panoramos“ požeminėje perėjoje anksčiau buvo leidžiama piešti ant sienų visiems. Piešiniai ir užrašai čia nuolat keisdavosi, kartais išprovokavo diskusijas. Neseniai Vilniuje prasidėjo grafičių valymo iniciatyva. Pidžinas mano, kad miestui reikia legalių vietų piešti: „Tai tėra sienos. Anksčiau piešė visi, dabar čia mūsų piešinys, vėliau vėl koks projektas galės ant šios sienos nugulti. Supraskime, gatvės menas yra laikinas dalykas – tiek menininkams, tiek praeiviams reiktų su tuo susitaikyti.“

Kur?
Artimiausia stotelė – „Panorama“.

Vilniaus Atlantida

Palikime požeminę perėją su spalvinguoju troleibusu ir sukime link Geležinio Vilko tilto – ant jo atramų paslaptingas, gal net kiek skvarbus Atlantidos žvilgsnis. Ką ji čia veikia ir ką nori mums pasakyti? Linos Šlipavičiūtės kūrinys „Atlantida“ skatina mus atsigręžti į klimato kaitos problemas.

„Atlantidos simbolis pavirsta į savotišką būtybę, kuri mus stebi. Man norisi, kad tas žvilgsnis pakviestų žiūrovą į sąmoningumo akimirką. Mėgstu palikti erdvės interpretacijai“, – sako L. Šlipavičiūtė.

Kurdama šį piešinį menininkė galvojo apie globalinį atšilimą, kylantį vandens lygį ir su tuo susijusias grėsmes. „Tačiau jei kažkas

iššifruos kūrinių kitą, irgi bus teisuus“, – vietos fantazijai palieka autorė, aktyviai kurianti įvairiuose Vilniaus rajonuose.

Ar prisimenate projektą „Sienos prisimena“ Stiklių kvartale? Tai Linos iniciatyva, skirta atgaivinti istorinei atminčiai apie Vilniaus žydų bendruomenę. Dabar Lina Žirmūnuose įkurdina senovės lietuvių deivę Žvėrūną – miško gyvūnų globėją. Ją galite sutikti ant Šilo tilto atramų.

Kur?
Artimiausios stotelės: Alberto Goštauto, Gynėjų.

Vilniaus pievos

Priešais „Atlantidą“, po tuo pačiu tiltu, per tris tilto atramas driekiasi menininkės Eglės Plytnikaitės sukurtos pievos. Mėlynos gėlės tokios didelės ir aukštos tarsi didžiuliai medžiai, o jų pavėsyje žmonės važinėjasi dviračiais.

„Kūrinyje, hiperbolizuojant žydinčių gėlių mastelį, atskleidžiamas gaivališkos, žydinčios gamtos poveikis žmogui, kai į pievą panyrama tarsi į visa apimančią mišką. Šiuo darbu siekiu pabrėžti žydinčių pievų svarbą urbanizuotose teritorijose, akcentuojant jų ekologinę naudą ir indėlį į biologinės įvairovės išsaugojimą. Norėčiau įkvėpti miesto gyventojus kurti ir puoselėti daugiau gyvų, žydinčių erdvių“, – sako E. Plytnikaitė. Iliustratorė, kurianti „The New York Times“ ir kitiems žymiesiems leidiniams, iki šiol nebuvo piešusi ant miesto sienų – tai jos pirmasis gatvės meno kūrinys.

Kur?
Artimiausios stotelės: Alberto Goštauto, Gynėjų.

7

Vilniaus aukštapelkės

Nuo ryškiaspalvių pievų keliaujame link Baltupių. Paieškokime Vilniaus aukštapelkių. Sakot, nėra pelkių Vilniuje? Netiesa! Menininkė Mykolė Ganusauskaitė sukūrė 4,5 ir 65 m pločio piešinį „Aukštapelkės“ po Geležinio Vilko gatvės viaduku. Netikėtas gamtos peizažas nugulė ant pilkos betono sienos.

„Baltupio g. 10 prie „Circle K“ pastatykite mašiną, pasiimkite kavytės ir nueikite

pamatyti mano sienos, o jei keliausite viešuoju transportu, artimiausia stotelė yra Ateities“, – kviečia kūrinio autorė. Menininkė prisimena, kad paauglystėje dažnai laukdavo autobuso būtent šioje vietoje, kai keliaudavo į žirgyną, – dabar čia apsigyveno jos pačios piešinys.

Šis kūrinys – tai vienas iš Mykolės paveikslų, specialiai išdidintas ir pritaikytas ilgai viaduko sienai. Ji savo kūryboje sujungia peizažo tapybą su ekologijos, gamtosaugos temomis. Tapyti ant drobės pripratusiai menininkei

Milžinišką mirguliuojančią aukštapelkę Mykolė tapė mėnesį. Vytautės Ribokaitės nuotr.



piešti ant tokios didelės sienos buvo nemenkas iššūkis. Su techniniais gatvės meno niuansais ją supažindino didelę patirtį šioje srityje sukaupęs Kauno menininkas Tadas Vincaitis-Plūgas.

„Žinojau, kad bus sunku, bet neįsivaizdavau, su kokiais iššūkiais susidursiu. Viskas vyko patiltėje, kur galvojau, kad bus sausiau, bet ten pūsdavo toks didelis vėjas, kaip koks uraganas. Šito tikrai nesitikėjau. Tas vėjas įstrižai lietų pūsdavo, tad teko piešti apsimuturiavus kaip pingvinui Aliaskoje“, – juokauja menininkė, prisiminusi, kaip sekėsi piešti.

Jei važiuosite pro Baltupius viešuoju transportu, stabtelėkite Ateities stotelėje ir pamatykite šį įspūdingą meno kūrinį iš arti.

Kur?
Artimiausia stotelė – Ateities.

Draustinio Fabijoniškės gyventojai

Fabijoniškės neseniai atsirado ryškus meno akcentas, kurį verta pamatyti, net jei ir negyvenate šiame Vilniaus mikrorajone. Tai didžiulis piešinys per visą devynaukščio daugiabučio sieną, įkvėptas šalia esančio Cedrono aukštupio draustinio gyvūnų bei augalijos ir riedlenčių parko peizažo. Užsukite į Simono Stanevičiaus g. 55 – čia pamatysite menininkės Akvilės, žinomos Akvilės Magicdust vardu, stilizuotą draustinio piešinį. Menininkė užaugo Fabijoniškės, netoli šio daugiabučio. Atkreipkite dėmesį į jame pavaizduotą baltąjį kiškį – dėl jo 1996 metais buvo įsteigtas miškas draustinis. Drauge su baltuoju kiškiu ant sienos gyvena genys ir drugelis, auga ąžuolai ir kiti augalai. Ir ne šiaip sau – jie pavaizduoti bendradarbiaujant su Pavilnių ir Verkių regiono-



Draustinio būtybės ant Fabijoniškių daugiabučio sienos. Kristinos Kurilaitės nuotr.

nių parkų direkcijomis. Idėja pasivaikščiojimui: nuo S. Stanevičiaus g. 55 galite nueiti į šalia esantį draustinį.

Kur?
Artimiausia stotelė – Simono Stanevičiaus.

Pabaigai

Visi mano aplankyti gatvės meno piešiniai – „Kuriu Vilnių“ ir kitų projektų dalis. Einant nuo vienos būtybės prie kitos, Vilnius – nuo stoties iki Fabijoniškių – atsiskleidžia naujais pavidalais. Vieni jų šypsosi, kiti stebi tarsi sargai, treči tyliai primena, ką verta išsaugoti. Gatvės menas – tai miesto kalba. Jis kviečia į pokalbį. Tad kitą kartą vaikščiodami pakelkite akis – galbūt ten jūsų laukia naujas pieštinis miesto gyventojas.

Verkių gatvės premjera: kiekvienas turime savo kadrą

Karolina Dačkutė

Medilės Šiaulytės iliustracijos

10

Paslaptinga Verkių gatvė savyje tarsi talpina atskirą pasaulį. Ne visiems ji nori atsiskleisti ir papasakoti savo istoriją. Nors daug metų dirbu kino pasaulyje, nesitikėjau, kad jį patirsiu ir čia. Net ir gatvės pavadinimo legenda yra kaip atskiras filmo scenarijus. Pasak jos, Lietuvos didysis kunigaikštis išgirdo kūdikio verksmą ir juo sekdamas medyje, erelio lizde, rado mažylį. Jį, čia paslėptą nesantuokinį krivių krivaičio sūnų, pavadino Lizdeika. Nuo to laiko ši vietovė pavadinta Verkiais. Kas žino, kiek daug liūdnuų ar linksmų nutikimų čia yra įvykę. Tik po truputį, tyrinėjant gatvę, atsiskleidžia detalės.

Viena ilgiausių miesto gatvių

Turbūt kiekvienas vilnietis yra bent kartą važiuavęs ar ėjęs Verkių gatve, tačiau ją mato visai kitaip nei kaimynas. Kiekvienam, judant kažkuria atkarpa, ši gatvė vis kitokia: vienam – kelias tarp miškų, kitam – pramoninė gatvė. Net kalbėdama su draugais ir kitais pašnekovais pastebėjau, kad visi mini skirtingas gatvės dalis. Jei žmogus negyveno Žirmūnuose, nebūtinai žinos kitas šios gatvės atkarpas.

Ir ne veltui – Verkių gatvė patenka į ilgiausių Vilniaus gatvių penketuką. Kitos ilgiausios gatvės – Savanorių prospektas, Geležinio Vilko gatvė, Nemenčinės plentas ir Ukmergės gatvė – yra puikiai atpažįstamos ir judrios

Trys Kryžiaus kelio stotys Alyvų kalnelyje. ►



miesto arterijos. Turbūt net vidury nakties pakeltas vilnietis drąsiai pasakytų, kur jos yra. Verkių gatvė paslaptingesnė ir įvairiapusiškesnė. Visus devynis kilometrus užima viena kitai nenusileidžiančios savo svarba skirtingos atkarpos: nuo gyvenamųjų pastatų, aktyvios pramoninės dalies, piligriminio kelio iki architektūrinių objektų gamtos apsuptyje.

Pradžia – liūdniausia miesto vieta

Tarp miesto gyventojų sklando juokas, kad pati liūdniausia miesto vieta yra Verkių gatvė 1 – verkiu vienas. Ar tai tiesa? Galėtų

pasakyti namo gyventojai, tačiau juokas toks, kad dauguma nežino, kur ši vieta yra. Visai netikėtai Verkių gatvė prasideda šalia Broniaus Laurinavičiaus skvero, kuris yra šalia Žalgirio ir Kalvarijų gatvių sankryžos. Šis nedidukas skveras tokioje judrioje vietoje kviečia stabtelėti. Tiesa, greičiausiai dėl to, kad laukiate autobuso, nes čia ne tik autobusų stotelė yra, bet ir patys autobusų vairuotojai sustoja per pertraukas. Įdomu, kad šis autobusų sustojimo motyvas pasikartoja ir vėliau. Pravažiaavę Kareivių gatvę, už žiedo, pasukę link labai vaizdingos Verkių gatvės atkarpos, vedančios į Verkių dvarą, kairėje pusėje pamatysite autobusų parką.

Visai netikėtai Verkių gatvė prasideda šalia Broniaus Laurinavičiaus skvero.



Verkių gatvė patenka į ilgiausių Vilniaus gatvių penketuką.

Lipant gražiausiais laiptais

Prieš vieną įsimintiniausių ir gražiausių Verkių gatvės atkarpų, už skvero, pamatysite laiptus, kuriuos iš abiejų pusių supa medžiai. O jais užlipus – gyvenamieji namai, vaikų darželis, mokykla. Kaip sako čia gyvenanti socialinių tinklų koordinatore Gustė Laukaitytė, „Eidamas pasijauti atitrūkęs nuo miesto ir kelioms sekundėms atsiduri tarsi filme.“ Ne tik šie laiptai Gustę žavi, ji mini, kad pasukus link verslo centrų yra medžių alėja, gatvė, apsupta medžių, gražiai atspindi visus metų laikus ir sugrąžina į „čia ir dabar“ akimirką po visos dienos darbų.

Tuo metu knygų apžvalgų rašytoja Gina Denisenkienė dalinasi, kad gyventojai puoselėja gražius gėlynus aplink namus, o žiemą gėles laiko laiptinėse, saugodami nuo šalčio. Tokios detalės svarbios, nes tarp pramoninės dalies ir greitai statomų naujų daugiabučių dar galima rasti dalelę žalumos, gyventojai gana aktyviai ieško išeičių, kad nesumažėtų žalių erdvių.

Gatvės nuotaikos virsmas

Gyvenamoji gatvės dalis tęsiasi toliau, ją iš pradžių po truputį, o paskui vis aktyviau papildė arčiau Apkasų ir Ulonų gatvės įsikūrusios įmonės ir parduotuvės, kuriose rasite spaustuvės, siuvimo, autoserviso ar kitų paslaugų tiekėjų. Šios gatvės atkarpos pabaigoje tarsi pasikeičia ne tik gatvės nuotaika, bet ir dinamika: išsukus iš kiemų, ties P. Lukšio ir Ulonų gatvių sankryža, Verkių gatvė tampa

didele ir judria gatve, pakeitusia iki tol tokią buvusią didžiulę Ulonų gatvę.

Ši gatvės atkarpa yra ypač pramoninė ir aktyvi, šalia esantis „Ogmios miestelis“ ir daug aplink įsikūrusių parduotuvių nesukuria jokių užuominų, kad važiuojant toliau atsivers labai gražus maršrutas, traukiantis ir turistus, ir miesto gyventojus. Tad nenusistebkite žemėlapyje pamatę, kad prieš tapdama pagrindine ir judria gatve, ji vizualiai pavaizduota mažesnė.

Piligrimų ir dviračių keliu

Toliau važiuojant Verkių gatve po truputį mažėja pramoninių ir gyvenamųjų pastatų. Miesto kontūrai ima nykti ir pasitinka žaluma, kuri nebepaleidžia ir tik dar labiau skleidžiasi. Čia miesto gyventojas patenka į ilgą gatvės atkarpą, kuri tęsiasi Verkių regioniniame parke. Šalia teka Neries upė. Šią Verkių gatvės dalį ir regioninį parką pažinti galima ir iš piligriminės pusės. Dešinėje kelio pusėje yra trys Vilniaus Kalvarijų kryžiaus kelio stotys, įsikūrusios Alyvų kalnelyje. Per visą Verkių regioninį parką išsidėsčiusios net 35 Kryžiaus kelio stotys, tačiau šios trys (II, III ir IV), yra labiausiai nutolusios nuo visų kitų ir šalia kelio esančios stacijos, todėl nežinodami, kad tai dalis viso piligriminio kelio, galite nustepti. Pats Kryžiaus kelias buvo sukurtas XVII amžiuje, vėliau sunaikintas, o dabar atkurtas tapo svarbiu architektūriniu paminklu.

Įdomu tai, kad Kryžiaus kelias gali būti tik tose teritorijose, kur būtų galima atkurti tam tikrą panašumą į tikrą Jeruzalės reljefą, tad net ir trys nuošalesnės stotelės yra rytinėje Kryžiaus kelio dalyje, kaip ir Alyvų kalnas Jeruzalėje. Kiek paėję dešiniajame Neries krante pamatysite Vilniaus Švč. Trejybės (Trinapolio) bažnyčios



Su Nerimi susitinkanti gatvė ypatinga ir dėl Lizdeikos legendos.

kontūrus, o vėliau ir barokinio stiliaus bažnyčią bei šalia esantį vienuolyną. Minima, kad Verkių kalno papėdėje XIX a. pab. stovėjo smuklė pavadinimu „Slomianka“ (liet. šiaudinė), kurioje apsilankydavo piligrimai. O smuklė taip pavadinta, manoma, dėl šiaudinio stogo.

Jei dar iki šiol Verkių gatvė nesudomino savo įvairiapusiškumu, kviečiu vaizdingiausiai jos dalį pervažiuoti automobiliu – bent jau iš smalsumo. Palei Nerį pamatysite visai nemažai dviratininkų – vaizdingas maršrutas lyg pats kviečia būti atrandamas. Pati mėgstu važiuoti šia atkarpa nuo Žaliųjų ežerų link

miesto, smagu pajusti vėją plaukuose, greitį, matyti tekančią Nerį, o už jos miesto daugiaaukščius. Kartu gera žinoti, kad tuoj už keleto minučių būsiu centre ir galėsiu po žygio dviračiu išgerti skanios kavos puodelį.

Neatrasti lobiai: vandens malūnai ir akvariuminė

Jei važiuosite mašina, būtinai užsukite į abu Verkių vandens malūnus. Arčiau gatvės esančiame malūne galima ne tik susipažinti su jo istorija, bet ir apsilankyti restorane. Dabartinis malūnas, kurį suprojektavo architektas Laury-

nas Gucevičius, buvo pastatytas XIX amžiaus antroje pusėje. Vėliau jo neaplenkė nelaimės – buvo nusiaubtas gaisro, apleistas, galiausiai 1999 metais rekonstruotas. Kiek toliau, pasukus nuo pagrindinio malūno, pamatysite ir antrąjį Verkių vandens malūną. Čia išlikusi vandens kėlimo stotis, senieji vandeniui sukamo rato likučiai.

Dar viena įdomi detalė – čia filmuojami įvairūs serialai, filmai.

Iš tiesų, jei nepatingėsite, kviečiu bent trumpam pasmalsauti ir aplankyti netoliese esantį Valstybinio mokslų tyrimų instituto Gamtos tyrimų padalinį, bent jau iš lauko apžiūrėti. Šiame centre dirbantis mokslininkas Justas Dainys, tyrinėjantis vandens telkinius, pasakoja, kad šią vietą su kolegomis vadina akvariumine. Pasirodo, seniau šiame pastate buvo didžiuliai akvariumai, kuriuose buvo laikomos žuvis, nuo to laiko kolegos ir tai žinantys vilniečiai kitaip šios vietos ir nevadina. Žuvų tyrimus atliekantis mokslininkas mini, kad seniau čia buvo iškasti tvenkinukai, kuriuose augindavo žuvis. Tiesa, jis pasakoja, kad čia lankytojai kartais užklysta ir netikėtai, vaikščiodami po Verkių regioninį parką ar lankydami netoli esantį Verkių dvarą, atranda, kad čia įsikūręs mokslinių tyrimų centras.

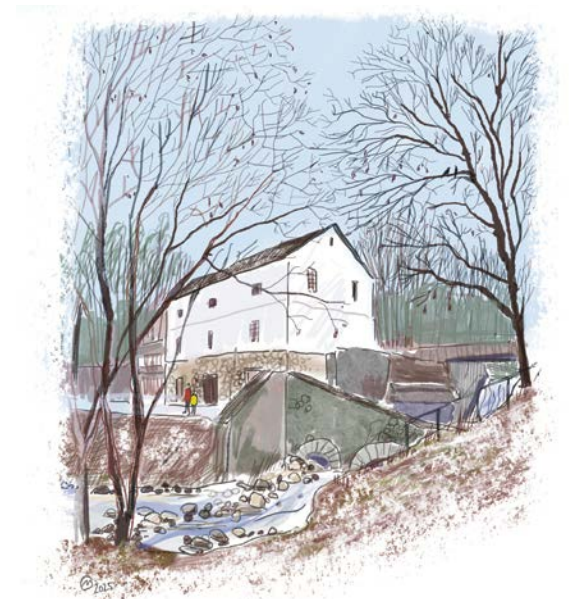
Pasijusti kaip kine – Vilniaus Versalis

Verkių dvaras traukia turistus ir miesto gyventojus tiek dėl to, kad įsikūręs gamtos apsuptyje, tiek dėl to, kad tai vienas įspūdingiausių klasicistinių architektūros pastatų. Dar viena įdomi detalė – čia filmuojami įvairūs serialai, filmai, ir turbūt ne be reikalo, nes dvaras vadinamas Vilniaus Versaliu. Jei žiūrėsite serialą

„The Royal Mob“ apie karališkąją giminę arba netrukus ekranuose pasirodysiantį serialą apie V. A. Mocarto šeimą, pamatysite ir dvaro fragmentų. Tiesa, mano pačios pirmoji pažintis su dvaru buvo per draugės dukros krikštynas, apsilankius Verkių rūmų restorane. Dvaro aplinkoje bent akimirka galėjome pasijusti tikrais rūmų gyventojais.

Verkių gatvės pažintį galima tęsti ir toliau, ji dar ilgai vingiuoja palei Nerį, apglėbdama gyvenamuosiuos namus. Kalbindama pašnekovus pastebėjau, kad jie taip lengvai neatskleidžia savo ryšio su gatve, nes šios gatvės gyventojas ją patiria asmeniškai. Kažkam ji yra ramumos oazė po darbų, kitam atsiskleidžia per darbą ir rutiną, o dar kitas keliauja pažinti savęs pasukęs piligriminiu keliu. Galbūt ir jūs turite savo filmo kadra, tik iki dabar nesusimąstėte, kad veiksmas – Verkių gatvėje?

Malūne-restorane išliko senos gornos.



Stebuklingos kepurės



Edita Meškonienė

Žiema ir sniegas – neatskiriami. Tikėkim, kad šiemet bus daug galimybių pasidžiaugti baltu nériniuotu žiemos apdaru. Tad snieguotą dieną išsiruoškime miestan paieškoti daugeliui žinomų miesto gyventojų – Vilniaus skulptūrų.

Tikrai nenusivilsite, o greičiausiai ir pralinks-mėsite išvydę rimtas ir protingas kunigaikščių, valstybės kūrėjų galvas, papuoštas įspūdingų formų baltomis kepuraitėmis. Būtų įdomu sužinoti, kaip Gediminui, Vytautui, Mindaugui, Kudirkai ar Basanavičiui patiktų jų naujieji galvos apdangalai? O stipriam energingam šv. Jurgiui ant Gedimino prospekto 20 namo stogo užgulęs pečius sniego sluoksnis turbūt nė motais, bet drakoną tikriausiai prislegia ir pašaldo. O ar sniegas ilgai laikosi ant Viršuliškių gaidžio skiauterės?

Esu fotografuojanti miesto gidė, mėgstu pagauti akimirkas, kai solidžios skulptūros virsta nežemiškomis formomis. Kaip ir trys Vlado Vildžiūno skulptūros „Lietuviška baladė“ senoliai. Snieguose man jie visad pasirodo jaukiai. Tarsi įsisupę į šiltą pūkinę antklodę nuo savo kalnelio palei Katedrą ramiai neskubriai pasakoja svarbias mums visiems istorijas. Bieka tik įsiklausyti ir išgirsti.

◀ Gal tai trys kunigaikščiai?

Žiema, 2025–2026

VILNIETĖ

Reikia rasti ką nors už savęs, kad savyje nepaskęstum

Kūrėjui svarbu rasti vidinį centrą. Akvilei Anglickaitei *įscentruoti* padeda ir pasivaikščiojimai Sapiegų parke.



Gabija Stašinskaitė

Vidos Jonuštės nuotraukos

„Kuo padarai skiriasi nuo būtybių?“ – svarstau, keliaudama į pokalbį su tarpdisciplininio meno kūrėja dr. Akvile Anglickaite. Susitikusi su menininke, to ir paklausiu, o Akvilė pasidalina nuomone, jog padarai jai pirmiausia turi neigiamą simbolį. Galbūt dėl šios priežasties mūsų pokalbyje jokie padarai taip ir nepasirodė. Sušmėžavo tik viena kita mitinė ar vidinė būtybė, o ryškiausios – dvi, sėdinčios viena priešais kitą vienoje iš Vilniaus kavinių bei besišnekučiuojančios apie kūrybą apimančius skaitmeninius vandenynus ir asmeninius miesto centrus.

Užaugai prie jūros, bet jau ne vienus metus gyveni sostinėje – ar laikai save vilniete?

Vilniuje gyvenu jau 25 metus, bet savęs neidentifikuoju pagal miestą: nei tą, kuriame gimiau, nei tą, kuriame gyvenu dabar. Turėjau kažkur išvažiuoti, tad atvykau į Vilnių,

Žiema, 2025–2026

o keliauti, pagyventi skirtinguose miestuose *faina* lygiai taip pat, kaip sugrįžti į savo gimtąjį miestą. Josephas Brodskis yra gražiai pasakęs, kad visų pirmiausia „žmogus yra savo poelgių visuma“. Tad ar tu gimei Paryžiuje, ar Romoje, ar Vilniuje, tai neturi didžiulės reikšmės.

Kiekvienas mūsų gali transliuoti kokią nors istoriją to nė nežinodamas.

Vilniaus dailės akademijoje (VDA) fotografijos ir medijų katedroje įgijai bakalauro, o vėliau – meno daktarės laipsnį. Visgi jau keliolika metų domiesi mitologija.

Iš tikrųjų susidomėjimas mitologija ir atsirado studijuojant. Doktorantūros metais rašiau tekstą bei skaičiau mitus, o viena mitinė būtybė man pasirodė itin susijusi su fotografija – Persėjas. Jo mitas tapo įrankiu, kaip galima kalbėti apie fotografiją, fotografinį vaizdą. Vėliau prisiminiau Josepho Campbello knygą „Herjus su tūkstančiu veidų“. Apie ją vienas dėstytojas kalbėjo dar mano studijų VDA pradžioje. Knyga apie tai, jog visos istorijos, su kuriomis susiduriame, yra pinamos aplink tą patį „herojų su tūkstančiu veidų“ ir tuomet galima pamatyti pamatinę struktūrą, ant kurios pamauti visi siužetai bei naratyvai. Man buvo įdomu šią struktūrą suprasti, tad aiškinuosi iki šiol.

Šiuo metu mane domina Jungo apibrėžti archetipai. Ne tik mitai, bet ir senieji pasakojimai, kurie gali išlįsti iš žmogaus jam to nepastebint, tad kiekvienas mūsų gali transliuoti kokią nors istoriją to nė nežinodamas – noriu tas istorijas pažinti.

Užsimeni apie Persėją – kaip jis padėjo kalbėti apie fotografiją? Kaip apibūdintum savo fotografijos kalbą?

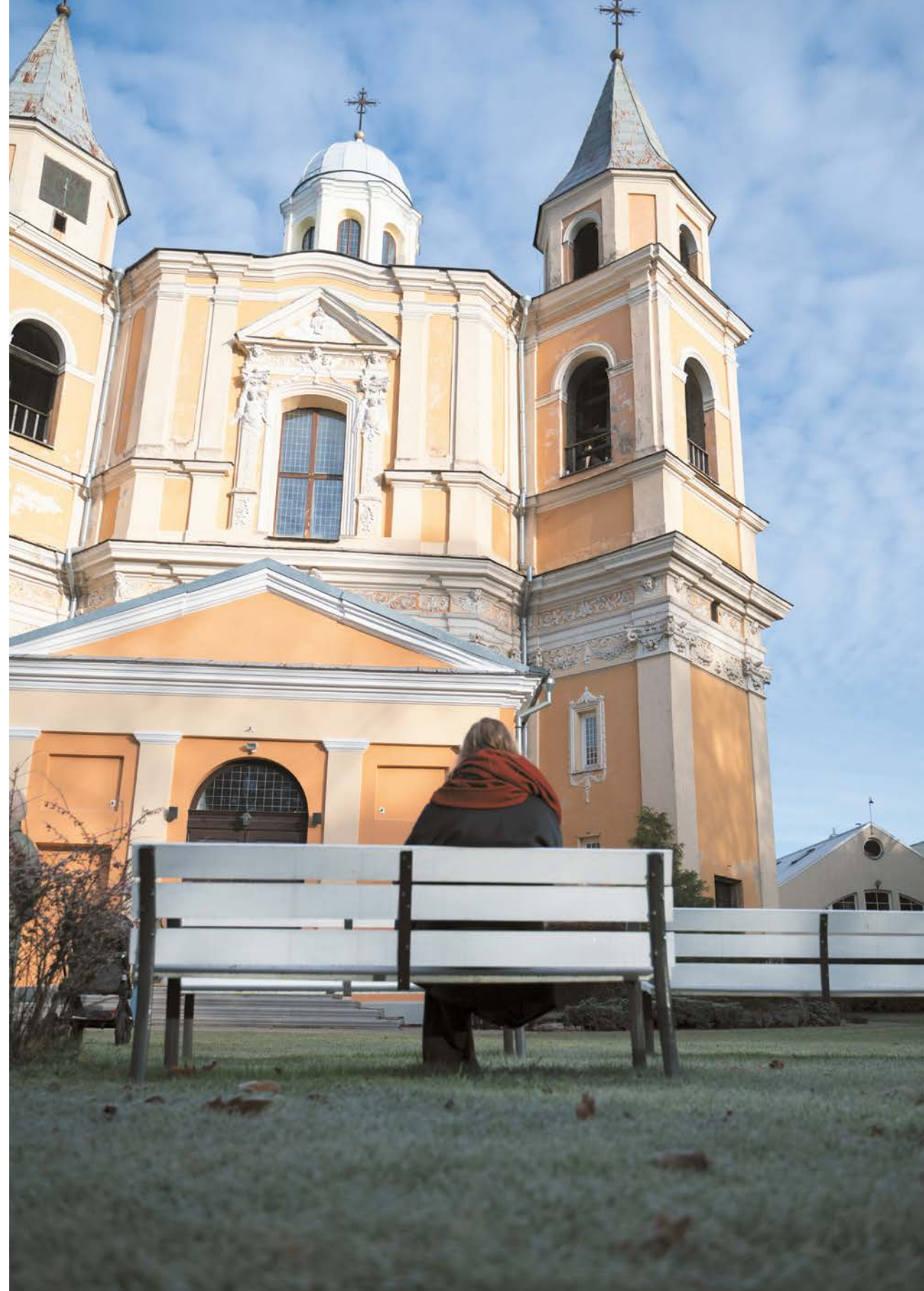
Man norėjosi rasti metaforą, sudarytą iš daug sluoksnių, o įvairios teorijos nelabai padėjo, kadangi kiekviena turi specifinius aspektus ir apribojimus. Nepamenu, kaip įvyko tas „Aha!“ momentas su Persėjo mitu, bet jame atradau tai, kas, man atrodo, gerai apibūdina fotografiją. Jei tiksliau – kaip ji veikia. Kodėl mes vis dar tikime fotografijos tikrumu? Vienas iš galimų atsakymų: fotografija iš laiko (takaus ir nenusakomo) padaro objektą – apčiuopiamą ir tikrą mūsų jauslams, kaip kad Medūzos žvilgsnis žmogų paverčia akmeniu. Bet iki ir po dar yra Persėjo mito istorija, kaip su šia galia elgiasi ar turėtų elgtis žmogus.

O mano pačios fotografijos kalba nuolatos kinta. Ji priklauso nuo temos, todėl gali įgauti įvairiausias formas – nuo visiškai analoginės iki algoritmais generuoto vaizdo. Tad jei reikėtų apibūdinti, greičiausiai tai būtų kitas mitinis personažas – Protėjas (graikų jūrų dievas, gebėjęs keisti savo išvaizdą – aut. past.).

Tavo kūrinuose ryškus vandens motyvas – baigiamajame doktorantūros darbe „Vandenynas“, dokumentiniame filme „Ežerų dugne“, vaizdo kūrinyje apie baseiną „Tinside Lido“ bei „Hyphen“ kadruose. Šis motyvas atsispindi ir netiesiogiai, į kūrybą įtrauki garsinę mediją, t. y. garso bangas (darbai „Kai tik jis palietė samaną, jo galia perėjo į mišką, ir medžių šaknys virto upėmis“ ir „Septintą dieną upės ilsėjosi“). Kodėl vanduo?

Gal iš dalies tam turėjo įtakos tai, jog užaugau prie šios stichijos. Būna, pavyzdžiui, kompozitoriai užauga dykumose ir tuomet jų kūrybą formuoja smėlis ir vėjas, tai mano atveju – vanduo. Visgi turbūt labiausiai vanduo man

Prie Vilniaus (Antakalnio) Išganytojo bažnyčios. ►



susidomėjimą kelia dėl universalumo. Mano projektai, susiję su šiuo elementu, radikaliai skiriasi vienas nuo kito, tai ir atskleidžia vandenų universalumą. Vanduo kaip įvaizdis yra itin veiksmingas, nes reprezentuoja žmogaus sąmonę, taip pat kultūriškai daug sveria dėl to, kaip jis pasirodė ir ką reiškia. Per vandenį nėra sunku užmegzti kontaktą su žiūrovu – juk būtų kur kas sunkiau, jei tai būtų puodelis, tiesa? Tai, kas yra stichiško, visuomet mus veiks labiau.

Tavo kūryba itin atliepia erdves, kuriose būna eksponuojama. Esi pristačiusi darbus Šv. Jonų ir Bernardinų bažnyčiose, Vilniaus universiteto kiemelyje. Nuo ko atsispirti kurdama kūrinio ir erdvės santykį?

Paprasčiausiai tapo nuobodu eksponuoti kūrinius baltame kube. Žinoma, to vis dar

pasitaiko, bet noriu daryti tai, kas man įdomu, o megzti dialogą su erdve man yra įdomu – Vilniaus universiteto erdvės tam itin tinka, kadangi jas lydi didžiulis kultūrinis kontekstas. Instaliacijos „Vandenynas“ atveju pirma buvo kūrinys, o tik vėliau atsirado Bernardinų bažnyčios palėpė. Priešingai su performansu „Septintą dieną upės ilsėjosi“ – pirma buvo Šv. Jonų bažnyčia, o tik tuomet gimė performansas joje. Būna visai, bet neretai pati erdvė padiktuoja, kaip ir kas turi būti.

Kuo tave traukia bažnyčių erdvės?

Mūsų visa kultūra pastatyta ant krikščionybės, tad neturėti su tuo santykio, man atrodo, tarsi save apvogti. Ir nors Lietuvoje krikščionybė skaičiuoja ne tiek amžių, kiek Europoje, ji vis tiek turi savo gijas ir man įdomu su jomis diskutuoti.

Pirmą kartą „Vandenyną“ A. Anglickaitė eksponavo Vilniaus Bernardinų bažnyčios palėpėje, vėliau jis nukeliavo net iki Jeruzalės. A. Anglickaitės nuotr.



Esi minėjusi, jog žmonės, visuomenė turi turėti savo centrą. Apie tai buvo ir tavo performansas „U“, kurio idėjos atspirties tašku tapo Fuko švytuoklė VU Šv. Jonų bažnyčios varpinėje, vėliau persikūnijusi į centro ieškančius riedlentininkų kūnus. O kaip įsidentruoji tu?

Kai mokiausi, vyravo postmodernizmo filosofija bei idėja, jog viskas yra pabirę, o mes neturime bendro naratyvo. Filmai, parodos – visas menas kalbėjo apie tai, kad nėra centro, o jei yra hierarchija, ją privalu sugriauti, tad norėjau paieškoti, kur yra tas centras, arba pagal Umberto Eco – tas vienas nejudantis taškas.

Skambės kontroversiškai, bet norint rasti savo centrą, turi turėti santykį su Dievu, kad ir koks tas Dievas bebūtų. Žmogus nėra vien tik fizinė būtybė ir neįmanoma visko suvesti į fiziką bei mokslą. Reikia rasti kažką už savęs, kad savyje nepaskęstum. Galų gale, kartais, kad įsidentruotum, užtenka nueiti į mišką, nuvažiuoti prie jūros ar Sapielių parke apeiti penkis kilometrus – tą pati darau kiekvieną rytą. Šiuo metu Vilniuje tai mano centriukas (*juokiasi*).

Kaip manai, ar erdvė, kurioje eksponuojama tavo kūryba, persikūnija, meno kūriniams palikus erdvę?

Gal pakinta ne kiek erdvė, kiek kitų žmonių suvokimas apie tą erdvę. Man kūryboje svarbu paradoksai arba kokios nors dvi, nesusijusios idėjos bei iš to įvykstanti metamorfozė – kaip iš vieno pavyksta kas nors kita. Projekto „U“ riedlentininkai, įprastai važinėję grafičiais apipieštuose angaruose, staiga atsirado barokinėje erdvėje ir jiems tai tapo tiesiog „Vau!“ momentu. Taip pat šis kontrastas neįprastas buvo ir performansą regėjusiems žiūrovams. Mąstymui svarbu

vientisumas bei argumentacija, o kūrybai – skirtingų idėjų susidūrimas vienoje vietoje. Galiausiai tai kuria įtampą lauką bei atveria mintį „vadinasi, galima ir taip“.

Žvelgiant iš mitologinės perspektyvos, archetipinio aspekto, Vilnius turėtų būti laukinis.

Kad jau prakalbai apie skirtingas idėjas... Vilniaus baziliskas ar Geležinis Vilkas?

Baziliskas. Man jis atrodo labai įdomus ir mistiškas tuo, jog niekas taip ir nesugebėjo jo atvaizduoti, tad mes nežinome, kaip tiksliai jis atrodo. Gal kur Vilniaus universitete ir slepiasi? Nors įdomu ir tai, kad Vilnius gimė iš sapno. Žvelgiant iš mitologinės perspektyvos, archetipinio aspekto, Vilnius turėtų būti laukinis, nes vilkas ne šiaip sau koks, o geležinis, reiškia, turėjo būti jėga, kurią reikėjo suvaldyti, apkaustyti, tačiau ji vis dar kaukia, ir nežinia, ar dėl to, kad nemalonu būti apkaustyti, ar iš įpročio. O gal būtent dėl to, jog vilkas buvo apkaustytas, miestas neprarado savo jėgos. Įdomu, kad ir Roma gimė dėl vilko, tiksliau – vilkės, kai ši išmaitino Romulą ir Remą, kurie vėliau įkūrė Italijos sostinę.

Na, ir pabaigai – kaip manai, būtybės labiau tikra ar netikra?

Kaip pažiūrėti. Būtybės gali prilygti vaizduotės figūroms – jos yra. Na, nebent nemiegojai dvi naktis, tada viskas lenda iš pakampių ir pradeda tas būtybes matyti realiai. Bet čia jau ekstremalus atvejis (*juokiasi*).

Katinas iš Halės turgaus ir halemonai

Halemonai

Vilniaus halė – ne tik turgus. Tai vieta, kur kasdieniai gestai tampa ritualais, kur žmonės dalijasi šviesa net patys to nežinodami. Pasakojime kalba katinas Vincas – tylus halės gyventojas, stebintis mus, čia dirbančius, kuriančius, geriančius kavą halemonus. Jo akimis, turgus – pasaulio centras, kuriame meilė, kūryba ir saldumynai turi tą pačią prasmę.

Aš klajoju po turgų.

Žmonės čia – įdomūs padarai. Jie juokiasi, derasi, skuba. Galvoja, kad aš tik katinas.

Taip jiems atrodo. Bet aš – Vincas. Taip mane pavadino mano buvęs šeimininkas, dėdė Vincas. Jis mane atrado prie „Maximos“, kai krimsdavau tik maisto likučius ir nė nesvaiojau apie karališką gyvenimą... Gyvenome netoli halės turgaus. Dėdei Vincui mirus, aš likau čia ir toliau klajoti. Ilgai stebėjau turgaus duris. Jos atsidarydavo tuomet, kai prie jų priartėdavo didelis padaras – ŽMOGUS. Hmm... Pagalvojau, įeisiu kartu su juo, nepastebėtas. Gal čia rasiu savo vietą. Paskui durys pradėjo atsidaryti ir man. Ar aš tapau žmogumi? Ne, tapau šio mistinio pastato dalimi.

Katinas Vincas pasisveikino. Gabijos Burbulytės nuotr. ►



Praeiviai paglosto, nusišypso, padeda kąsnį žuvies. Man gerai. Šilta, kvepia duona. Čia aš miegu, maitinuosi, klausausi, kaip plaka gyvenimas.

Ir viskas būtų paprasta, jei ne vienas keistas sapnas. Sapne halė buvo tuščia. Tamsa sto- vėjo kaip vanduo, o kampe slėpėsi šešėliai – lyg žmonių mintys, paliktos po prekybos dienos. Pagalvojau: „Ai, čia tik sapnas.“ Bet tada po kojomis sudrebėjo grindys. Vilnius, kuris niekada nedreba, netikėtai suskambo, tarsi po žeme kažkas grotų.

Prieš mane pasirodė rutulys – švytintis, spalvotas, tarsi iš cukraus. Jis augo, pulsavo, traukė mane artyn.

Kai viskas pranyko, liko tik juoda tuštuma.

Atsibudau pasišiaušęs, įelektrintu kailiu.

Žmonės vėl priėjo glostyti, o jų rankose pamačiau žvaigždes (jie patys to nepastebė- jo). Tik nusijuokė, nufotografavo, padėjo man grybuką su pudra ir nuskubėjo sau.

Tada ir supratau – jie nepaprasti. Jie – hale- monai. Halės prekeiviai, turintys avatariškąją jungtį ir gebantys pereiti į avatarizmo lygme- nį, kuriame tiesiog būna savimi.

Halemonai saugo gamtą, nekerta medžių, myli gyvūnus. Jie valgo cukrinius grybukus, braškes. Jie moka juoktis, šokti be priežas-

Halemonai Gediminas Kavaliauskas, Gabija Nakraševičiūtė, Mindaugas Karosas. Vytautės Ribokaitės nuotr.



Esu aš, Vincas, halė ir halemonai.

ties, kurti filmukus, dainuoti ir filosofuoti tarp daržovių dėžių. Jie leidžia popierinį laikraš- tį „Halės kaimynai“. Dalijasi savo kūryba, istorijomis, ima interviu. Neseniai sugalvojo į laikraštį įdėti ir mano pasakojimus. Mat sako, kad aš atvėriau portalą ir tikrai turiu ką pasa- kyt. Sutikau, juk aš katinas, man labai patinka dėmesys ir ypač SLAPTA informacija...

Šioje idėjų ir žmonių pilnoje vietoje atra- dau naujus namus – esu aš, Vincas, halė ir halemonai. Beje, vienas iš halemonų dabar oficialus mano šeimininkas, sako, gausiu antkaklį. Keista, vėl būsiu tarp laisvės ir priklausomybės. Baisu šiek tiek, juk pirmojo šeimininko netekau. Na, bandysiu priprasti, gal man patiks. O jei ne, tai pabėgsiu (jau esu taip padaręs ne kartą).

Stebiu, kaip jie lipdo iš chaoso tvarką, iš juoko – prasmę.

Kartais jaučiu, kaip per mane teka jų mintys – šiltos, saldžios.

Vieną vakarą, kai turgus nutilo, pasakiau jiems tyliai: „Kodėl jūsų teisė į žodžio laisvę turi būti svarbesnė už kito teisę nebūti užgautam? Kad galėtum mąstyti, turi suprasti, jog tavo mintys gali skaudinti. Bet jūs kalbate drąsiai, ieškote tiesos, net jei ji žeidžia mane.“

Jie nusijuokė. Bet jų akys sužibo.

Gal suprato, kad kalbu ne apie save – apie mus visus.

Halėje visada kvepia cukrum. Keturi prekeiviai pardavinėja grybukus su pudra – baltus, traš-

kus, kvepiančius vaikyste. Aš juos mėgstu. Gal net per daug.

Halemonai sako, kad cukrus – jų šviesos energija. Galbūt jie teisūs. Kai valgau, prisime- nu tą švytintį rutulį. Jis mane išmokė matyti.

Kai buvau žmogus (taip, kažkada buvau), vaikystėje eidavau su mama į turgų. Ten kvapai, balsai, spalvos susiliedavo į vieną gyvą audinį – tikresnį už viską, kas už turgaus ribų. Dabar gyvenu prie Halės turgaus.

Čia rytai kvepia kava ir duona, čia žmonės dar šypsosi be priežasties... Sakoma, kad ne miestas pasirenka žmogų, o žmogus pasi- renka miestą. Tikiu tuo. Aš pasirinkau Vilnių, o jis – tyliai, bet užtikrintai – pasirinko mane.

Mes visi – halemonai.

Tie, kurie sapnuoja atviromis akimis. Tie, kurie tiki, kad gyvenimo prasmė slepiasi tarp pomi- dorų dėžių, grybukų ir juoko.

Čia laikas sustoja. Tarp šviesos atspindžių ir balsų pasaulis tampa toks, koks turėtų būti – tikras, šiltas, gyvas.

Kartais žiūriu į žmones ir matau, kaip per jų rankas eina šviesa. Jie to nejaučia. Bet aš ma- tau. Ir kai jie paglosto mane, trumpam tampa- me vienu kūnu – miestu, šviesa, pasauliu.

Aš – Vincas, katinas iš Halės turgaus.

Saugau portalą. Jis vis dar čia – tarp daržo- vių, šviesos ir žmonių balsų – mažas miesto mitas. Ir jei kada nors sustosite prie manęs – paglostykite.*

* Gal pamatysite žvaigždes.

Garsiausi Vilniaus vaiduokliai ir pabaisos

Arno Šarkūno

Tekstas ir nuotraukos

28

Vilnius – ne tik puošnūs senamiesčio fasadai ir iš nuostabos aiktelėti verčiančios istorijos. Miesto šurpioji pusė slepia karų ir gaisrų randus, žmonių atmintyje gyvos istorijos apie siaubūnus, besivaidenančius mirusiuosius ir eksperimentus su gyvaisiais. Įdomu, kad vaiduoklį turi net knygynas Pilies gatvėje, o dalis pasakojimų – visai nauji.

Kalbėdami apie Vilniaus mitus, kaipmat kalbą galėtume pasukti link kitų kraštų. Rašytojas ir mitologas dr. Dainius Razauskas įsitikinęs, kad visos pasaulio mitologijos turi bendrą pamatą: juk dangus visur – aukštas ir šviesus, o žemės gelmės – kuo giliau, tuo

tamsesnės, juodesnės. Kone visur esama ir antgamtinių būtybių. Didelėje dalyje Europos dvasios aplanko trumpėjęs dienoms ir ištirpstant ribai tarp šio bei anapusinio pasaulių. Tačiau, kaip pastebi etnologė dr. Asta Skujytė-Razmienė, skirtingai nei JAV, Europoje dvasių nesisaugoma, juk jos – mus globojantys protėviai.

„Prisimenu močiutės posakį, kad reikia bijoti gyvųjų, o ne mirusiųjų. Anksčiau buvo ne-normalu bijoti į pomirtinį pasaulį iškeliavusių artimųjų, o nugalėti tokią baimę stengtasi net isteriją galinčiais įvairių veiksmais, pavyzdžiui, laikant už karste gulintio numirėlio piršto. Nestebina, mirties motyvas visada buvo arti – anksčiau namuose ir šarvoda-vo“, – pasakoja etnologė.

Visgi baimių būdavo nemažai. Kartais pasakojimais ugdyta jaunuolių savisauga, o kartais vėlės ne sutartu laiku (per Vėlines ir Kūčias) aplankydavo sapnuose ar realybėje.

„Šmėklos dažniausiai susijusios su nesėkminga mirtimi – kai dvasia nenukeliavo nei į dausas, nei į pragarą. Galbūt žmogus neišgyveno jam paskirtų metų ar pernelyg prisirišo prie artimojo ar paslėpto lobiai ir negali nuo jo pasitraukti. Dažnai tokiomis vietomis tapdavo pilkapiai“, – pastebi dr. D. Razauskas.

Panašiai sukurtos ir senosios Vilniaus legendos. Jų pagrindas, kaip sekdamas XIX amžiaus istoriku Vladislavu Zahorskiu rašo Pranas Žukauskas, dažniausiai – nepaprastu mu paveikę istoriniai faktai. Todėl su kiekvienu

senesniu pastatu ir bažnyčia susijęs koks nors istorinis padavimas.

Vienas seniausių – apie Vilniaus panteoną, kurį D. Razauskas net pavadina Visdieve šventykla, o vieni žinomiausių – apie geležinį vilką ir Lenkijos karalienės Barbaros Radvilaitės vėlę. Anot legendos, besisielojantis dėl žmonos mirties Žygimantas Augustas jos kūną pervežė į Vilnių, o vėliau įsakė ją iškviešti iš pomirtinio pasaulio. Pamatęs mylimosios dvasią, karalius šoko prie jos, tačiau paskutinę akimirką buvo sulaikytas ir išgelbėtas nuo baisios lemties. Po mirties jau paties karaliaus dvasia ilgai blaškėsi po su mylimąja susijusias Vilniaus vietas, tačiau joms nykstant galiausiai dingo istorijos užmarštyje.



Įeinant į Vilniaus Šventosios Dvasios (Dominikonų) bažnyčią. Jos rūsiuose – šimtai mirusiųjų kūnų.

„Ši meilės istorija labai įstrigusi lietuviškoje istorinėje sąmonėje, o dar daugiau populiariu-mo sulaukė tarpukariu radus Barboros palai-kus. Tokios istorijos eina iš lūpų į lūpas“, – aiš-kina dr. A. Skujytė-Razmienė. Iš tiesų, istoriją apie B. Radvilaitės vėlę V. Zahorskis girdėjo iš trijų skirtingų žmonių.

Etnologei teko užrašyti daugybę istorijų apie vaiduoklius, matomus knygyno Pilies gatvės rūsyje, sugrįžtančius į Vilhelmo Šopeno ga-tvėje buvusį viešbutį, gąsdinančius Bernardi-nų kapinėse...

Pastebite? Dalis pasakojimų susiję su kapinė-mis bei kriminaliniais elementais, kurie telpa į mitą apie Šv. Jonų bažnyčioje XVII amžiuje pašarvotą turtingą miestietį. Jį naktį sauguju-siam jaunuoliui prigrasino plėšikai – jei nori likti sveikas, reikia nuo numirėlio rankų numauti brangius žiedus. Vos tik jaunuolis palietė numirėlį, šis karste atsisėdo ir suriko ne savo balsu. Iš rūsių kilo numirėliai ir link vargonų nu-skuodusį jaunuolį bandė pasiekti į vieną krūvą tempdami karstus. Tačiau jam pavyko sulaukti ryto, o išvalyti bažnyčių nuo kaulų ir karstų liekanų prireikė net dviejų savaitių.

Daug netvarkos paliko ir Vilniaus universitete saugota kerėtojo Tvardausko knyga su įvai-riausiais užkeikimais. Tuomet pastatus valdę jėzuitai pavojingą knygą net prikėlė gran-dinėmis. Tačiau bibliotekoje dirbęs kunigas Danielius Butvilas neatsispyrė pagundai ją atversti ir pasigailėjo – kilo pragariškas triukš-mas, pasirodė šmėklos... Kunigas išsigelbėjo, tačiau dvasių siautėjimas baigėsi tik saulei patekėjus, o pati knyga dingo.

Prie Švč. Trejybės bažnyčios ilgai vaidenosi nuodėmingos, grandinėmis sukaustytos moters vėlė, su kuria kovojo šventasis. Gyve-

Kultūros ministerijos koridoriuose anksčiau šmėžuodavo baltas moters siluetas.

namajame name šalia Aušros vartų, buvusioje bažnyčioje, girdėti varpai ir giesmės – tikėta, kad mirusieji klebonai keliai iš kapų. Kultūros ministerijos koridoriuose anksčiau šmėžuoda-vo baltai vilkinčios moters siluetas, sklisdavo dejonės. Vaidenosi Umiastovskių rūmuose ir Dominikonų bažnyčios labirintą primenan-čiuose rūsiuose, kur ilgai laidoti miestiečiai...

Kai kurie Vilniaus mitai susiję ir su svetur sutinkamomis antgamtinėmis būtybėmis. Dar prieš mūsų erą pasakota apie žmogų apsėsti galintį dibuką, o Vilniuje jis gerokai vėliau vaidenosi Stiklių gatvėje. Jį per egzorcizmo seansą išvarė Vilniaus Gaonas.

Vien žvilgsniu galintis nužudyti baziliskas Vilniuje galbūt taip pat „apsigyveno“ dėl to, kad didelis ir senas miestas privalo turėti tarptautinį mitą.

Iš kiaušinio išsiritusi būtybė su gaidžio galva ir driežo uodega bastėjos vietoje ilgai savo žvilgsniu žudė myriop nuteistus nusikaltėlius ir niekuo dėtus miestiečius. Galiausiai kuklus amatininko mokinys prie dvokiančiame urve miegančios pabaisos veido pastatė veidrodį bei prikišo deglą. Pabudęs baziliskas išvydo žudantį savo paties žvilgsnį ir kaipmat nusi-daigojo. Vaikinas papūtė ragą ir pranešė, kad bent trumpam atėjo ramesni laikai.

„Bazilisko sąvoka – europietiška, o pats padaras sudarytas iš skirtingų gyvūnų dalių – simbolių. Tad tokios istorijos atsiranda tarp išsilavinusių ir mitologizuojančių, tam tikrus simbolius koduojančių žmonių, o liaudis

priima už gryną pinigą. Juk niekas tokios iš pragaro išlindusios pabaisos taip ir nematė“, – samprotauja dr. D. Razauskas.

Daugybė su mistika susijusių istorijų Vilniuje atsiranda po Antrojo pasaulinio karo, kai į randuotą miestą atsikrausto ir savo folklorą atneša žmonės iš kaimų. Todėl gausu ir gana naujų, su vietomis susijusių „miesto legendų“.

Viena tokių susijusi su pastatu Antakal-nio g. 25, kuriame 2015 metais atidarytas Na-cionalinis saugomų teritorijų lankytojų centras. Jo edukatorė Vida Strumilaitė pasakoja, kad šioje vietoje anksčiau buvo Sapiegų reziden-cijos, trinitorių vienuolyno ir ligoninių kom-plekso penktas pastatas, o sovietų okupacijos laikotarpiu veikė skalbykla. Tuo metu atsirado legenda, kad po pastatu įrengta net keturių aukštų laboratorija, kurioje eksperimentuota prie gyvų žmonių prisiuvant gyvūnų galūnes.

„Vėliau pastatas buvo apleistas ir pamažu griu-vo, tad tam, kad po jį neslankiotų šalia besimo-kantys mokiniai, mitas dar labiau sustiprintas. Tiesa, mistikos yra. Seniau dirbantys kolegos teigia vėlai vakare girdėdavę šnaresius ir bal-sus. Net žvakeles degė – bandė susidraugauti su tomis dvaselėmis“, – pasakoja pašnekovė.

Antakalnietis dr. D. Razauskas priduria, kad tokio mito atsiradimas nestebina – žmogaus gyvybė Sovietų Sąjungos laikotarpiu nebuvo didelė vertybė. Tad eksperimentai galėjo vykti jei ne Antakalnyje, tai kitoje miesto dalyje. Dr. A. Skujytė-Razmienė akcentuoja, kad tokių mitų galime sulaukti ir daugiau:

„XXI amžiaus žmonės nori kontaktuoti su tuo mitologiniu pasauliu, kuria naujas būtybes ir bando kviesti dvasias. Nepaliauja stebinti, kad Vilniuje išgirstame vis naujų, unikalių pasako-jimų ir su jais susijusių vietų.“

Senieji Nacionalinio saugomų teritorijų lankytojų centro mūrai. Skirtingai nei legendoje, rūšiai – vos vieno aukšto.



Žvėrinčiaus burtai

Monika Vaicenavičienė

Tekstas ir nuotraukos

Žvėryne praleidau vaikystę dešimtajam dešimtmety, ėjau į mokyklą jau kito tūkstantmečio pradžioj; kol nesusituokiau, kurį laiką traukiau iš čia į Dailės akademiją... Žvėryne valgiau kaimynės ožkų sūrį, vedžiojau kelias šunų kartas, su klasės draugais leidausi rogėmis nuo kalnų, per Užgavėnės ėjau su draugėmis kaulyti blynų, girdėjau ledonešį, klausiau promočiutės pasakų ir piešiau prie upės. Tad gal nieko keisto, kad mano santykis su rajonu kiek sentimentalus. Vyras mane dėl to kartais patraukia per dantį – bet aš nekalta, tai to žvėrinčiaus burtai. Kartais galvoju, ar ne stebuklingas sapnas buvo ir tos ožkos pienių pievoj prie kankinės Kotrynos cerkvės? Dabar vėl gyvenu Žvėryne. Palei tą pienių pievą nutiestu taku dabar dažnai einu jau su savo vaikais.

Vardai

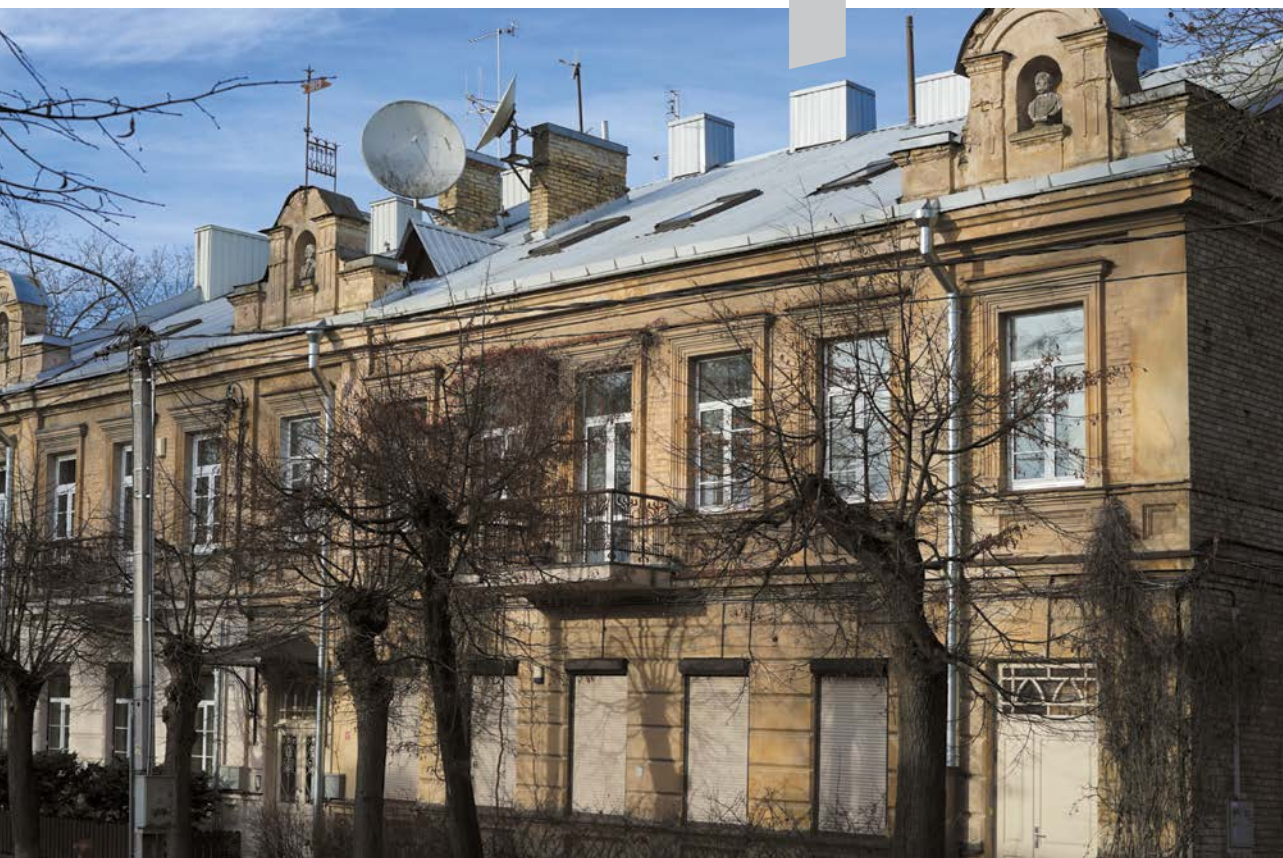
Keliaujant Žvėrynu, sunku nepastebėti, kad daugybė gatvių pavadinta gyvūnų arba kunigaikščių vardais. Čia yra Elnių, Lūšių, Bebrų, Gulbių, Sakalų, kitokių gyvių gatvių; driekiasi Kęstučio, Birutės, Vytauto ir gal mažiau žinomais, bet įmantriais vardais pavadintos gatvės: Traidenio, Treniotos, Vykinto, Liubarto. Ką gatvių vardai kalba

mums? Svarstydamos apie tai su sese prieš kelerius metus sukūrėme komiksų ir rašinių knygą „Gatvių susitikimai“. Tikiu, Žvėryno gatvės primena praeiviams istoriją ir galingą gamtos gyvybę – visa tai šalia mūsų, net jei ir nepastebim.

Promočiutė pasakodavo tokį nutikimą: kartą ji važiavusi troleibusu, viena rusė paklausė, o kaip vadinasi šita vieta, Žvėrynas, sako

Šis mėlynas medinis namas – kultūros paveldo vertybė.





promočiutė, a, tai štai kodėl čia visi tokie pikti, sako ta pakeivė. Kvaile tu, pagalvojusi mano promočiutė. Ar galima tai pavadinti anekdotu – nežinau, man visai juokinga. Žvėryno vardas jau savaime šį tą sako apie šią Vilniaus vietą. Stačiokiškas, juokingas ir truputį grėsmingas, taip man jis skamba. Vardas šiam rajonui, regis, prilipo XIX amžiuje, prie Vilniaus miesto jis prijungtas pačioje XX amžiaus pradžioje. Toks pavadinimas mena mįslės. Vietinis folkloras sako, jog Žvėryne kadaise kunigaikščiai medžioję. Štai grafas Tiškevičius 1871 metais knygoje apie savo ekspediciją Nerimi rašo, jog anksčiau Žvėryne knibždėjo žvėrių, skirtų kunigaikščių Radvilų medžioklėms. Nedidelis paminklinis

akmenėlis Vingio parko pėsčiųjų tilto patiltėj padėtas grafo moksliniam užmojui atminti. Jį apraizgiusios dygios erškėtrožės nugenimos, apkarpomos, bet vis atauga, skleidžia savo purpurines karūnas.

Paminklai

Vis dėlto mano mėgstamiausi Žvėryno paminklai – „Čiulbantis kryžius“ ir „Miegantis liūtas“ Vingio parko kapinėse. „Čiulbančio kryžiaus“, 2000 metais sukurto Gytenio Umbraso, gal paminklu vadinti ir nedera. Ant jo užrašytą neumų melodiją giedantis paukštelis, tikiu, kuo gyviausias. „Miegantis liūtas“ – tai 1917 metais Vingio karių kapinėse pastatyta

Mano mėgstamiausi Žvėryno paminklai – „Čiulbantis kryžius“ ir „Miegantis liūtas“.

akmeninė skulptūra, skirta *Den Helden des Weltkrieges* (liet. Pasaulinio karo didvyriams), atrasta ir atkasta 2001 metais rekonstruojant kapines. Iš tikrųjų, Vingio parkas – jau kaip ir ne Žvėrynas, nes priklauso Vilkpėdės seniūnijai. Tačiau argi liūtams svarbios kokios ribos, sienos? Tas liūtas – vienas mano Žvėryno riboženklių: kaip ir Žvejų smuklės iškaba, mojanči pro troleibuso langą, Sausio 13-osios barikados atminimo stulpelis prie Senojo tilto, Paribio gatvė.

Spalvos

Be istorijos, zoologijos ir mitologijos, Žvėrynas įtaką darė ir mano supratimui apie patrauklias ir atstumiančias spalvas: ypatinga klevų žiedelių žalia, saulėta forsitijų šabakštyno geltona, prasigiedrijusios lietingos popietės rausva, kai net oras atrodo spalvotas, dangų ryjanti aklina nupurkšto Turto banko fasado pilka, Vytauto gatvės namų mėlyna.

Nesyk esu piešusi tuos Vytauto gatvės mėlynuosius medinius namus. Man jie atrodydavo tokie egzotiški, kaip Mėlynieji kalnai, mėlynieji banginiai, Kuršių nerija. Mūsų šeimos interjeruose nei eksterjeruose nebūdavo mėlynos, dėl to jie man rodydavosi kaip koks akibrokštas, neįtikėtini kaip sovietmečiu Vingio parke veikęs vaikų geležinkelis. Šiuo metu vienas jų, pavaizduotas ir Kęstučio Kasparavičiaus paveikslėlių knygoje „Žvaigždžių paukštis“, rekonstruojamas, sto vi nulaupytomis lentomis. Kaskart, eidama pro šalį, tikiuosi, kad savininkai grąžins jam

tą vaikystės tolumų spalvą – ultramariną su rūko priemaišomis.

Pamokos

Kartą išeidamos su močiute pasivaikščioti Neries paupin, pasiėmėme piešimo blonknotus ir pieštukų, ir susėdus rudens saulėkaitoj netoli Kazachstano ambasados močiutė liepė mums su sese piešti, ką matom – beržus, raudonus aronijų krūmus. Manau, nuo tų laikų pamėgau impresionizmą ir piešti lauke su kompanija. Beje, puikių vietelių prisėsti ant bebrų nugrauztų medžių Žvėryno paupiuose pilna.

Kalbant apie jaukumą... Ar žinote Žvėryno Švenčiausiosios Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčią? Didokas neogotikinis statinys gremėzdišku pavadinimu įėjus patinka medinėmis grindimis.

Salos

Žvėryne yra bent kelios salos. Viena yra buvusio malūno tvenkinyje prie rusų ambasados, ne, geriau sakyti, prie Ukrainos Didvyrių gatvės. Į vieną tų salų kartą vaikai nuo kranto įmetė kamuolį ir paskui, atsigabenę pripučiamą valtį, plaukė jo ištraukti! Mačiau iš žaidimų aikštelės. Kai pagalvoji, kaip kartais sekasi. Tame tvenkiny sykį, lietuvi lyjant, maudėsi liūdna moteris, paskui rūkė po medžiu, irgi mačiau. Tame tvenkiny, nudažytame raudonai, 2022 metais plaukė Rūta Meilutytė. Tame tvenkiny gyvena antys, pergyvenusios keturis prezidentus ir lentelę, kurį laiką skelbusią, kad ančių šerti duonos trupiniais negalima.

Kitos salos yra Nery. Vienais metais upė buvo gerokai nusekusi, mes nuėjom į vieną iš salų su močiute ir iš jos paleidom pasroviui



Gitenio Umbraso „Čiulbantis kryžius“.

plaukti visą flotilę iš telefonų knygos puslapių išlankstytų laivelių. Buvo laikas, kai šį savo biografijos faktą norėjau verčiau nuslėpti, – Vilniuje vykdavo akcijos „Darom“, mes sykiu su kitais savanoriais rankiodavom šiukšles iš Žvėryno pakrančių, o močiutė apie laivelių ekscesą besididžiudama pasakodavo sutikoms mano mokyklos draugėms. Kai močiutė mirė, ši istorija man iškart tapo nebe kompromituojanti, o brangi.

Gal salų kategorijai būtų galima priskirti ir Žvėryne esančius Kompozitorių namus. Ten kaupiamas Lietuvos kompozitorių archyvas, vyksta koncertai. Tokia muzikos sala, jos skandinaviška architektūra primena man Švedijos archipelagų uolas.

Sąrašas

Žvėryno istorijos auga, keroja, slampinėju tarp jų skirtingų laikų kaip kokiam miške.

Nebėra bibliotekos Moniuškos gatvėje. Atsirado knygų nameliai, juose esu aptikusi ne vieną vertą dėmesio knygą. Ačiū, knygų kaučiukai. Nebėra bobutės, prašančios išmaldos prie Žvėryno bažnyčios šventoriaus kampo. Gatve nebelaksto palaidas šuo Reksas (žvitrus, draugiškas, bet įtarus). Vaikai tebečiuožinėja rogėmis nuo dvigubų kalniukų su tramplynais prie Vingio parko tilto. Tebegurga upeliukai, išsiliedami į purvynes. Tebevaikšto gatve vienuolės, Žvėryne keliose vietose yra jų nameliai. Tebestovi kenesa. Įsibridę upėn, žvejai tebemeta meškeres. Teberausia kurmiai, tebegraužia bebrai. Kniu vaikystės nuotraukų albumus ir niekaip nerandu nuotraukos su tomis ožkomis pievoje. Negi niekas iš mūsų šeimos jų nenufotografavo? Gal tarp skaidrių rasiu? Užtat benaršydama kažkurioje Žvėryno feisbuko grupėje randu moters pasakojimą apie seną kaimyną, Žvėryne auginusį kiaules. Prie tvenkinių dar pernai sutikdavome mielą paršiuką (vardu Poršė), vaikštinėdavo su šeimnininkais ir knisdavo lapus. Gal tiksliau, užpernai... Bet vis tiek – irgi neseniai? Tebetarška varnos, varnėnai, kėkštai, tebečirškia žvirbliai, tebeulbauja balandžiai, tebeklega antys, tebesuokia lakštingala, nors visai nebepastebiu šarkų! Tebelesina ir tebešaukia varnas gailėstinga moteriškė. Tebevažinėja 1, 3 ir 7 troleibusai. O autobusų nuo Žvėryno žiedo dabar galybė, atrodo, gali nuvažiuoti į pasaulio kraštą. Genio pradinė tapo kunigaikščio Gedimino progimnazija (regis, Žvėrynas negali išvengti savo temų).

Įsijaučiau į Žvėryno čiabuvės vaidmenį. Kaimynystėje „Maximą“ iš užsispyrimo tyčia vadinu „Saulute“, negana to – berašydama šį rašinį nusprendžiu, kad nuo šiol „Panoramą“ vadinsiu Pienine. (Juk toje pieninėje, Vilniaus pieno kombinate, dirbo ir mano prosenelis!) Ir ką gi daryti, kad man vis vien atrodo, kad

Vilniaus laumės fėjos susirinkusios posėdžiauja būtent dviaukščiuose keliabučiuose medinukuose su medinėmis laiptinėmis. Į poros tokių namų antro aukšto langus Poškos ir Moniuškos gatvėse dar iš įpročio pakeliu akis praeidama. Neturiu didelių lūkesčių tuose languose išvysti savo draugį kaip pradinės mokyklos laikais.

Bet dabar tose gatvėse gyvena mano vaikų draugai. Ir ta paslaptingoji Moniuška (ak, nežinau, kada supratau, kad tai lenkų kompozitoriaus pavardė, o ne mano vardo mažybinių formų, kuria į mane kreipiasi mano miestas!) tebelinksi man nuo Pušų gatvės namo pasto-

Atrodo, kad Vilniaus laumės fėjos susirinkusios posėdžiauja būtent dviaukščiuose keliabučiuose medinukuose.

gės praeinant pro šalį. Tebegyvena. Kaip ir tas paukštelis, vienas giedantis Poškos gatvėje pavasarėjančią pavakarę taip garsiai, kad girdėti per pusę gatvės.

Vilniaus šventos kankinės Kotrynos cerkvė ir ožkų pieva.



Ar turi užšalusios Neries nuotrauką?

UPĖS DIENORAŠTIS



Vilnius ir jo apylinkės, 1858–1915 m. S. F. Fleury nuotr. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos katalogas.

Rugilė Audenienė

Upės žmonės žino – kai žiemą upė stoja, ateina metas ledo padarui, kuris išbaidys tarp krantų zujančius laivelius, nuvys žiemoti pūškuojančius keltus. Jeigu tai XIX amžius arba XX amžiaus pradžia, vandenvežiams ir skalbėjoms teks išsitraukti pjūklelius ledui pjauti. Kariai šiaudų gniūžtėmis pažymės takelius, kuriais saugu pereiti upę. Jeigu tai XXI amžiaus pradžia, vilniečiams teks gelbėti ledo lyčių prieš pat Naujuosius aplaužytą kultūros platformą „KultFlux“, o naujienų portalų darbuotojams – pro redakcijų langus stebėti, kada pradės eiti ledo lytys. Ir visais amžiais visi trauks prie Neris su fotoaparatais – kas potvynio ar ledonešio, kas šalčio meno medžioti.

Ilgėdamasi sniego, tyrinėčiau senas fotografijas ir akis užkliuvo už Vilnių XIX–XX amžių sandūroje uoliai fotografavusio Stanisławo Filiberto Fleury nuotraukos „Ledo ruošos darbai Neryje“. Ant užšalusios upės suvažiąvę ledo rinkėjai iškirstus ledo luitus krauna į roges, ruošiasi vežti į kavinių ir namų ūkių ledaines. Pakrantėse link Antakalnio – apsnigti mediniai namai.

„Dabartiniai žmonės neįsivaizduoja upės reikšmės to meto kasdieniam gyvenimui. Taip pat to, kas vyksta, kai upė stoja ar prasideda ledonešis, – komentuodamas nuotrauką, primena istorikas, rašytojas Gediminas Kulikauskas. – Apie 1900-uosius, kai Fleury fotografavo ledo rinkėjus, nebuvo šaldytuvų, žmonės neturėjo skalbimo mašinų, dažnai ir

vandentiekio. Ledo rinkėjai naudojo specialius pjūklus ledui pjauti, nes kavinėms reikėjo keturkampių ledo luitų. Vandenvėžiai susirinkdavo prie ekečių su vežimais ir *bačkomis*.“

To meto Neris dažnai atsidurdavo nuotraukose ir paveiksluose. O paties istoriko gyvenime upė ir dabar svarbi: „Upė kaip laikrodis. Ji puikiai padalija metus į ciklus. Jauti, kada ji sulėtėja prieš užšaldama, kada – tuoj tuoj prasidės ledonešis. O tas plaukiančių daugybės ledo lyčių šiugždesys man puikiai žinomas.“

Miestiečiams ledo sukaustyta upė anksčiau reiškė transporto sulėtėjimą, pertrauką aktyvioje žvejyboje nuo Žvėryno tilto iki Valakampių, dažnai – grėsmę namams, kuriuos naikindavo ledo sangrūdos, potvyniai.

Menotyrininkas, Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūros vadovas doc. dr. Juozapas Blažiūnas, tyrinėjantis Neries potvynių medžiagą, pasakoja, kad užšalusią upę išvagodavo pėsčiųjų takai: „Praeidavo kariuomenė, padarydavo trasas. Dažniausiai jas pažymėdavo šiaudų gniūžtėmis – įsmeigdavo į sniegą, užpildavo vandeniu, šis užšaldavo, ir žmonės tais takais vaikščiodavo. Pagrindinis takas būdavo dabartinio Mindaugo tilto vietoje, kitas – dabartinio Baltojo tilto vietoje.“

Kariuomenė takus pažymėdavo ir prižiūrėdavo, bet jais saugiai vaikščioti buvo pačių miestiečių atsakomybė. Prie upės gyvenantys žinodavo, kaip nenugarmėti į žieminio upės žvėries nasrus: nelipdavo ant plono ledo, pavyzdžiui, ten, kur Vilnelė įteka į Nerį.

Kasdienybę praskaidrindavo ledo pramogos: štai 1904 metais carinės Rusijos imperijos užmoju Katedros aikštėje pagal prancūzų architekto projektą buvo pastatytos dvi tiems laikams milžiniškos – 15 metrų aukščio – rogučių čiuožyklos su tramplinais. Galima buvo nučiuožti per visą aikštę. Ši čiuožykla veikė trejus metus. Pramogų prasimanyta ir atslinkus karui.

„Per Pirmąjį pasaulinį karą vokiečiai surengė ledo skulptūrų parodą Katedros aikštėje, – įdomiu faktu pasidalija J. Blažiūnas. – Yra išlikę atvirukų, kuriuose vaizduojama graikų dievybė ant arklių traukiamame vežime – tiesiai priešais Katedrą pastatyta milžiniška skulptūra. Tai turėjo būti 1916–1917-ųjų žiema, kuri pasitaikė tokia šalta, kad miestiečiai sukūreno netgi medinius negyvenamus namus.“

Nors jam neteko aptikti užfiksuotų miesto legendų apie ledą, upės pabaisas, šeimose greičiausiai šios buvo pasakojamos, kad vaikai atsargiai elgtųsi prie vandens. Užtat esama miesto legendų, gerokai pagražinusių tikrovę. Pavyzdžiui, apie Adomo Mickevičiaus pamin-

Ledo žvėris nuolat prarydavo ir kokį nors pramoginį laivą.

klą, kurį esą nuplukdė didysis 1931-ųjų Neries potvynis. Iš tiesų pušinis 12 metrų aukščio paminklo Adomui Mickevičiui maketas, kurį sukūrė skulptorius Zbigniewas Pronaszko, o Lenkijos kariuomenė, neapsikentusi miestiečių ginčų, koks ir kur paminklas dera didžiam poetui, tą maketą pastatė įgulos teritorijoje Neries krante, priešais Senąjį arsenalą, patyrė kitokį nuotykį. „Paminklas buvo apsemtas, bet potvynis jo nenunešė: tai studentai prisigėrė,

prisitrukšmavo su šubravcų draugija, pavogė paminklą, nusigabeno užšalusia upe iki pat Lukiškių aikštės ir pastatė jos vidury“, – tikrąją Mickevičiaus kelionės per Neries ledą priežastį atskleidė miesto istorijos tyrinėtojas.

Nors Vilniuje dar ir dabar sklendo pasakojimai apie potvynio nuplukdytą Mickevičiaus paminklą, potvynių ir ledonešių jėgos beveik nebepažįstame. Vilniaus potvyniais išsamiai pasidomėjęs J. Blažiūnas sako, kad žiemos spausdavo ilgos ir šaltos, tad dažnai jau vasarį Neries aukštupyje susikaupęs šiltesnis vanduo imdavo tvinti, prasidėdavo ledonešis: „Yra vaikų piešinių – jie paišydavo ledonešį.

Bet žmonėms jis nebuvo didelė atrakcija, nes susisiektas su kita puse miesto pasunkėdavo – tiltai tuo metu buvo du, Žaliasis ir Žvėryno. O kaip žmogus, gyvenantis Valakampiuose, persikels į kitą upės pusę, kai sustoja keltai ir valtytės?“

Ledo žvėris nuolat prarydavo ir kokį nors pramoginį laivą. „1917–1917-ųjų žiemą nuskendo laivas-restoranas, prisišvartavęs dabartinio Mindaugo tilto vietoje. Per žiemą ledas galutinai jį sutraikė. Laivą dar bandyta ištraukti, bet prasidėjęs ledonešis galutinai išblaškė jo likučius po visą Nerį“, – pasakoja J. Blažiūnas. Panaši situacija pasikartojo

2016-ųjų vasarį ledai nuplukdė baržą-restoraną iki Žvėryno pėsčiųjų tilto. Irmanto Gelūno nuotr.





Upės žmonės žino, kaip Neries ledu vaikščioti saugiai. O jūs? Irmanto Gelūno nuotr.

2016-ųjų vasarį – ledai ties Baltuoju tiltu priešvartuotą baržą-restoraną nuplukdė iki Žvėryno pėsčiųjų tilto. Joje buvę žmonės savo jėgomis pasiekė krantą.

Rimtesni buvo didžiojo 1931-ųjų metų potvynio siautėjimai. Iš pradžių juoktasi, kad Vilniuje skęsta lenkai, esą taip jiems ir reikia, paskui, kai potvynio banga pasiekė Kauną, juokai pritilo. O ši rijo visą pakrančių gyvenimą: nunešė apie šimtą medinių namų, Nerimi plaukiančios nuolaužos, pirtys, išvirtę medžiai, nugaišę gyvuliai ir ledo lytys seklesnėse vietose virto penkių ir daugiau metrų aukščio barikadomis. Pasak J. Blažiūno, pavasarį neliko kitos išeities, kaip tik sprogdinti šias nepralaužiamas užtvankas. Tiesa, net trejetą dienų trukę sprogdinimai nedavė didelės naudos.

Pakilęs vanduo laižė Žaliojo tilto apačią. „Didžiausia atrakcija buvo stebėti, kaip kas nors

dūžta į tiltą. Policija tiltą uždarė, bet pakrantėse susirinkę žmonės laukdavo, gal atplauks koks namas ir suduž į tilto atramą. Jeigu įvykdavo koks nors ryškesnis susidūrimas, pasigirsdavo susižavėjimo atodūsiai“, – apie potvynio pramogas pasakoja J. Blažiūnas.

Galingas potvynis ir ledonešiai išviliodavo prie upės vaizdų kolekcionierius. „Iš to meto fotografijų atrodo, kad visi, kas turėjo fotoaparatus arba bent šiek tiek mokėjo fotografuoti, juos ir išsitraukė. Žymesni, pusiau žinomi, nežinomi fotografai fotografavo visais rakursais, kokie tikrai įmanomi“, – įdomų faktą pamini Vilniaus potvynių tyrinėtojas.

Sakyčiau, fotografuoti Neries ledą, potvynius ir ledonešius – jau beveik šimtmečio tradicija. Kai prieš gerą dešimtmetį dirbau naujienų portale, kurio redakcijos langai išeidavo į upę, paspaudus rimtam šalčiui stebėdavome, kada

bus metas fotografams lėkti jamžinti įvykio. Tie įvykiai dažniausiai būdavo du: „Neris užšalo“ ir „Ledai eina!“. Naujienų portaluose sumirgėdavo augančio arba nykstančio ledo nuotraukos. „Matydavome Nerį „realiu laiku“. Aš irgi stebėdavau, kaip plaukia. Dar pamenu, kai upė pilna susigrūdusių ledo gabalų, jie turi pradėti plaukti, ir sunku prognozuoti tą momentą, bet jo laukdavome“, – žvilgčiojimą pro redakcijos langus prisimena žurnalistė ir Europos klimato pakto ambasadorė Inga Labutytė-Atkočaitienė.

Ji šypseli prisiminusi, kad darbas prie upės įsikūrusioje redakcijoje buvo privalumas norint sureaguoti greičiau. „Dabar per mano budėjimą praplaukė briedis, lydimas policijos iš abiejų Neries krantų. Štai kaip laikai pasikeitė“, – pastebėjo žurnalistė.

Nemažai užšalusios Neries nuotraukų pasipylė per pandemiją žiemą 2021-aisiais. Atrodo, ir vėl visi vilniečiai išsitraukė fotoaparatus

bei pasiruošę telefonų kameras – užtvindė socialinius tinklus šalčio suformuotų „ledo blynų“, pasivaikščiojimo prie Mindaugo tilto pramintais takeliais nuotraukomis. Vasariui įpusėjus, Vilniaus etninės kultūros centras upės krantinėje prie šio tilto sulipdė 3 metrų aukščio sniego skulptūrą – Užgavėnių Morę Koronę. Ant ledo sukaustytos upės kranto stojusios Koronės galvą puošė karūna, vietoje plaštakų buvo koronaviruso spygliai. Ši Morė, kitaip nei įprasta, buvo ne sudeginta, o palikta ištirti tikintis, kad sutirps ir žiema, ir vilniečius išvarginusi pandemija.

Šiais laikais upės gyvenimas žiemą gali nutekėti net į muziejų. Šią žiemą prasideda pokalbiai apie Neries tvarkybą ir unikalaus Vilniaus gamtinio karkaso išsaugojimą MO muziejuje – su mokslininkais, gamtininkais, savivaldybės ir visuomenės atstovais.

O tu ar turi užšalusios Neries nuotrauką?

Morė Koronė. Dainiaus Putino nuotr. Vilniaus etninės kultūros centro archyvas.



Susimildami, duokite man kakavos!

Gintarė Aukšėlė

Vytautės Ribokaitės nuotraukos

Būti kavos snobu Vilniuje – absoliuti norma. Sakau kaip kavos snobė. Turiu naujų žinių – į Vilniaus kavines kelių skinasi ir rūšinė kakava. Ne, tai ne vaikų gėrimas! Nepamirškim – kakava kadaise buvo pasiturinčių vilniečių ženklas – vertinga dovana, kartais net ir valiuta.

Mano gyvenime kakava atsirado netikėtai. Prieš keletą metų galvojome, kaip nustebinti draugę Viktoriją per jos mergvakarį. Sutarėme pamėginti improvizuoti kakavos ceremoniją – pasigaminti šio gėrimo, pamedituoti, iš širdies palinkėjimus susakyti. Praūžė šventė, baigėsi pokalbiai iki aušros, atėjo laikas kakavai. Dairausi, kur milteliai ir du litrai pieno. Ant stalo atsirado kvapnūs kakavos masės gabalai, migdolų pienas, agavų sirupas, pipirai ir elektrinis trintuvas. Niekad nebuvo ragavusi tokio gėrimo – ir salsvo, ir sotaus, ir raminančio, ir budinančio, lyg labai pažįstamo, bet su egzotikos *cinkeliu*. Kodėl aš apie jį nežinojau anksčiau?

◀ Aksominė kakava „Demolofto“ kavinėje.

Žiema, 2025–2026



„KAVAKA” Manufaktūrų gatvėje stebėjome, kaip ruošama Madagaskaro kakava.

Vėliau užėjusi į kavinę ir paprašiusi TOS kakavos sulaukdavau nustebusio baristos žvilgsnio. Ant bangos 2023-aisiais buvo mačia su braškėmis, o rūšinė kakava mažai kam žinomas, nišinis gėrimas. Tikriausiai arčiausiai kakavos tuo metu mano galvoje stovėjo karštas šokoladas, kad ir Pilies šokoladinėje. Įsivaizdavau, kad skaniausias pasaulyje – gi ten šokoladinės statulėlės, šokoladinė kėdutė – kaip iš pasakos.

Atveria širdį

Nusivylusi paieškomis kavinėse susiradau elektroninę kakavos parduotuvę „Pura Vida“. Truputį juokinga. Mane apsidėjo „tikros kakavos“ klausimas, bet aš tokia ne vienin-

telė. Kažkada kakava taip apsidėjo ir vieną iš parduotuvės įkūrėjų Emiliją Paurytę-Grišienę, kuri man išdėstė trumpą kakavos paskaitą.

Idėjos, prisipažino kakavos žinovė, aplanko keliaujant, kai praskaidrėja mintys: „Prieš penkerius metus keliavome Vietname, pasitaikė labai prastas oras, tad visą dieną praleidome viešbutyje. Žiūrėjome laidą apie kakavą – pasirodo, kad pigi kakava, kuria daugiausia prekiaujama didžiosiose parduotuvėse, yra iš Afrikos. Darbuotojai ten išnaudojami, su jais žiauriai elgiamasi. Kakavos vaisiai nuraškomai per anksti, iki galo nesubrendę. Tokia kakava būna labai rūgšti, todėl turi būti skrudinama labai aukštoje temperatūroje, alkalizuojama. Geriausia kakava – Pietų Amerikoje. Jos yra

daug rūšių, bet pradėję domėtis supratome, kad kakava Lietuvoje dar retas reiškinys. Reikėjo aiškinti žmonėms, kas tai.“

Plakdama kakavą, Emilija pasakojo mėgstanti sveiką, gyvą, mažiau apdorotą maistą, o kakava tokia ir yra. „Patinka ir jos skoninės savybės, mikroelementai, ten yra nemažai geležies. Kakavoje yra teobromino. Jis „atveria“ širdį, pabudina – todėl kartais kakava naudojama jogoje, meditacijose.“ Nors Emilija geria ir kavą, popiet renkasi mačią arba kakavą – išgėrus puodelį, ir širdis plaka ramiai, ir energija auga palaipsniui.

Kakavoje yra teobromino. Jis „atveria“ širdį.

„Kakava ne itin skiriasi nuo karšto šokolado, kadangi iš kakavos jis ir gaminamas, skiriasi tik proporcijos. Kakavos milteliai taip pat gali būti geros kokybės. Svarbu atkreipti dėmesį į kilmės šalį. Jei nurodyta Belgija, o ant pakuotės užrašyta „belgiško šokolado skonio“, reiktų sunerimti, nes Belgijoje kakava gi neauga. Svarbu miltelių spalva – reiktų vengti tamsių, beveik juodų miltelių, jie turėtų būti rudi. Tamsūs milteliai rodo prastą kokybę, vadinasi, kakava galėjo būti perdeginta, alkalizuota“, – paskaitą užbaigia Emilija.

Kur ir kaip?

„Pura Vida“ kakavos galima paragauti kavinėse BREW (Algirdo g. 38, Pylimo g. 19), „Pleassurie“ (Aukštaičių g. 12) „KAVAKA” (Manufaktūrų g. 7) bei „Demoloftas“ (T. Ševčenkos g. 16A). Ten jums įpils kakavos iš Madagaskaro. O jei ruošite patys, jos receptas toks: „Apie 20 g kakavos masės įdėti į trintuvą, užpilti 150 ml karšto (apie 80 laipsnių) vandens. Gardinti šlakeliu augalinio pieno, labiausiai

mėgstu kokosų. Jei norisi saldumo, įmesti datulę ir malti iki minutės.“

Pasisaldinti visada suspėsi

Lėkui vieną dieną tarp darbų sugalvoti noro ant stebuklo plytelės. Sustojau Barboros Radvilaitės gatvėje. Ant lentos balta kreida užrašyta: „KAKAVA“.

Kavinėje „Kolibris“ tikrai gaminama TA kakava – iš Peru! Padavėja Eglė supažindino su receptu – kakavos jie suaugusiam žmogui į puodelį beria 30 gramų. Ragina pajusti natūralų saldumą. Išvardino gal dešimt prieskonių, kuriais man gali kakavą pagardinti, bet patikino – „pirmam kartui geriau ragauti gryną“. Čia susirenka žmonės, kuriems kakava nėra naujiena – ji gyvena jų namuose ir pakeičia ne vieną kavos puodelį. „Kolibryje“ rimtai žiūrima į kakavos stiprumą – vaikams gaminama trigubai silpnesnė.

Tiesa, ne visa kakava yra vienoda. Svarbu, kiek ir kokios kakavos naudojama, pieno rūšis, proporcija su vandeniu. Kiekvienas turi savo receptą. Štai, „KAVAKA” Manufaktūrų gatvėje kakavos į puodelį beria 50 gramų, pila 200 mililitrų pieno ir nedaug vandens. Tokia kakava stipri, tiršta ir soti, nes kakavos masėje gausu riebalų.

Paklausiau kavinės darbuotojos Adrianos, kur ji pati eity pasimėgauti karštu šokoladu ar kakava.

– Girdėjau, kad skanią ruošia kavinėje „Raštinė“ (J. Basanavičiaus g. 2) ir dar man patiko „Taste Map“ (M. K. Čiurlionio g. 8) karštas šokoladas. Bet, aišku, pas mus irgi labai skanu.

– O aš girdėjau, kad ir kavinėje „Kiras“ labai skani, gamina iš miltelių, bet gerų, Nikaragvos.

Trečiadieniais einu namo pėsčiomis. Pereinu visą Tuskulėnų gatvę ir dažnai neatsilaikau nesustojusi augalinio maisto restorane „Daržo dubuo“. Kai užsisakau ten kakavos, man vis primena, kad „šita kartesnė, nėra labai saldi“, kadangi jie naudoja karčiosios kakavos ir kakavos masės mišinį. Pasaldins, kaip tik paprašysi, nors, kaip ir visi kakavos mylėtojai, pabrėžia, kad saldumo pasijus ir nuo kokosų pieno: „Pasisaldinti visada spėsime.“

Primena operhauzą

– Rimtai, kaip iš OPEROS IR BALETO TEATRO?

– Nemeluoju, – juokiasi kavinės „Italala“ (Vokiečių g. 1) barista Vilius, – mes gaminame kelių rūšių karštą šokoladą – skystesnį ir tirštesnį. Tas tirštesnis tikrai labai panašus į operhauzo, žmonės kartais juo mėgaujasi prie puodelio kavos, na, kaip desertu.

– O iš kur jūsų šokoladas?

– Mes vežamės rūšinį šokoladą iš Italijos, – aiškina Vilius ir aš jau noriu jį informuoti, kad Italijoje šokoladas ant medžių neauga, bet jis tuoj pat papildo: – Tačiau kaip tik testuojame rūšinę kakavą iš Ekvadoro. Pabandykite!

Nepaisant kakavos renesanso Vilniuje, dažnai pirmą kartą jos paragaujama ne kavinėje.

Vietoje vyno

Apie kakavą esu girdėjusi daug mitų bei taisyklių, kurių negaliu nei patvirtinti, nei paneigti – vieni sako, kad karvės pienas visą kakavos naudą sunaikina, antri – kad būtinai reikia ją gerti nevalgius iki devintos ryto, tre-

ti, kad tik esant ramiam protui. Susimąsčiau, kad nepaisant kakavos renesanso Vilniuje, dažnai pirmą kartą jos paragaujama ne kavinėje – net mano pačios pažintis su kakava įvyko per netikėtą kakavos ceremoniją, kad ir improvizuotą. Žinoma, ceremonijose galima dalyvauti ir su profesionalu – kakavos žinovu, jogos ir meditacijos mokytoju, tereikia truputį paieškoti...

„Kakavos ceremonijas darome per jogos stovyklas, be to, labai smagu ją gurkšnoti per kalėdinius vakarėlius vietoje vyno“, – dalinasi Aistė Burnytė, „Rimstu“ mobiliosios meditacijų ir pasakų programėlės kūrėja, „Downtown Yoga Vilnius“ mokytoja.

Kakava jos pamokose ir meditacijose atsirado labai paprastai – klientai apie ją išgirdo, išsakė lūkestį išbandyti, teko mokytis ir domėtis: „Kakava ir atpalaiduoja, ir stimuliuoja – veikia kaip raktas į gilesnę patirtį.“

Skaniausia namuose

– Žinok, skaniausiai tu, Gintare, kakavą padarai. Ko tu čia dedai?

– Na, aišku, svarbu gera kakava... Pienas...

– Koks pienas?

– Nesurūgęs. Ir reikia tada trinti, *čiut* druskos, *čiut* Kajeno paprikos, saldumo...

– Kiek?

– Iš akies. Ir meilės nepamiršk. Kai tau padaro kakavos, tai ji tada ir būna skaniausia.

– Tai gerai ir milteliai iš pakuotės su triušio paveiksliuku?

Po darbų – spalvinga „Daržo dubuo“ vakarienė ir puodelis kakavos su kokosų pienu.



Angeliški pasakojimai

Andrius Pavelko

Vytautės Ribokaitės nuotraukos

50

Sakoma, kad kiekvienas miestas turi savo dvasią. Vilniaus dvasią galime pajusti vaikščiodami senamiesčio gatvelėmis, užklydę į kiemelius ar pakėlę akis į bažnyčių bokštus. Ir kartais atrodo, kad čia mus kažkas saugo. Gal tai angelai? Nutūpę ant stogų, pasislėpę meno kūrinuose ar tiesiog gyvenantys žmonių širdyse.

Visi mes slapčia tikimės, kad turime savo angelą sargą. Ir dainose juos dažnai minime – tai jie lūpomis bėgioja, bučinius

nešioja, tai liūdesio angelas randa kelią atgal pas tave... Šis maršrutas kviečia leistis į kelionę angelų pėdsakais Vilniuje – nuo senųjų sakralinių atvaizdų iki šiuolaikinių meninių interpretacijų.

Visus maršruto, kurio ilgis apie 3 kilometrai, angelus rasite Neakivaizdinis-vilnius.lt ir nemokamoje programėlėje „Neakivaizdinis Vilnius“. Ten sutiksite ir garsųjį Užupio angelą, ir du juodus angelus ant Šv. Jonų bažnyčios viršūnės, bandančius suprasti mus, žmones.

Viena spalvingiausių vėtrungių – arkangelas Mykolas. ►



Arkangelo Šv. Mykolo vėtrungė

Pilies g. 32
54.682045, 25.289520

Eidami Pilies gatve pasukite į Literatų gatvę ir pakelkite akis virš stogų. Dešinėje išvysite vieną spalvingiausių Vilniaus vėtrungių, vaizduojančią arkangelą Mykolą, po kurio kojomis parpuolęs grandinėmis surakintas Liuciferis.

Prieš keturis dešimtmečius seną skardinę vėtrungę šio namo palėpėje rado čia gyvenęs tapytojas Bronius Uogintas-Pūkis. Manoma, kad tai ir yra tikroji ant šio namo stogo

buvusi vėtrungė, kuri paminėta XVIII amžiaus istoriniuose šaltiniuose. Spėjama, kad ją pagal garsųjį italų tapytojo Guido Reni paveikslą „Arkangelas Mykolas“ pagamino ir ištapė Vilniaus meistrai.

Iš nerūdijančio plieno skardos tiksliai senosios vėtrungės kopiją savo lėšomis pagamino skulptorius Kęstutis Musteikis. Pagal Romoje saugomą paveikslą ant jos tapė Vidas Drėgva.

Kampinio Bernardinų / Šiltadaržio gatvių namo kiemo įvažiavimą puošia herbą laikantis angelas.



Puošniame rūmų fasade akimis susiraskime putlų angeliuką. Ką jis laiko rankose?

Angeliukas su herbu

Bernardinų g. 6
54.683781, 25.291094

Bernardinų gatvė, jungianti Šv. Onos ir Bernardinų bažnyčias su Pilies gatve, pradėjo formuotis gotikos laikotarpiu. Dauguma pastatų – barokiniai ir klasicistiniai, su XVII–XVIII amžiaus stiliaus kiemeliais. Kampinis Bernardinų gatvės 6 / Šiltadaržio gatvės namas supa pailgą, uždarą kiemą. Seniausioji dviaukščio namo dalis – gotikos stiliaus, jo fasadas barokinis. Beveik tris šimtus metų pastatas priklausė Vilniaus katedros kapitulai, o sovietmečiu jame buvo įrengti Sanitarinio švietimo namai.

Pakelkite akis – virš įvažiavimo į kiemą pamatysite įdomų plastinio dekorą elementą – angeliuką, laikantį herbą su dvigubu kryžiumi centre. Kokia šių heraldinių simbolių kilmė ir kieno tai herbas – iki šiol neišaiškinta. Bėlieka tikėtis, kad ši mįslė ateityje visgi bus įmintą.

Amūras (Kupidonas)

Vokiečių g. 28
54.680412, 25.282508

Vokiečių ir Trakų gatvių sankryžoje esantys rūmai 1789 metais iš Tyzenhauzų perėjo generolienės Teodoros Fitinhofienės nuosavybėn. 1790 metais generolienė rūmus rekonstravo, ir jie įgavo ankstyvojo klasicizmo išvaizdą.

Puošniausia rūmų fasado dalis – pastogės frizas, kuriame galime įžiūrėti daiktų, gyvūnų, žmonių, pusdievių ir dievų kompozicijas. Tai klasikiniai antikos įvaizdžiai – nuo laurų vainikų ir ginklų iki altorių ir pegasų. Klasicistai juos mego, naudojo ir tiražavo.

Tarp gausių simbolių suraskime mažą putlų angeliuką. Padėsime – jis yra ties pastato viduriu, virš įvažiavimo į kiemą. Tai greičiausiai Amūras, arba Kupidonas, – senovės romėnų meilės dievas. Tačiau čia jis vietoje lanko ir strėlių rankose laiko kolonos bazę. Ar ne per sunkus daiktas tokiam mažam angeliukui?



Sakoma, kad perėjus Nykštukų tunelį su mylimuoju, reikia pasibučiuoti. Ir nebijoti medinio angelo žvilgsnio.

Nykštukų tunelio angeliukas

Vokiečių g. 24
54.679456, 25.282439

Vokiečių gatvės 24 name XVI amžiuje gyveno Vilniaus pilininkas, pinigų kalyklos administratorius, pirmojo tilto per Nerį – Žaliojo – statytojas Ulrichas Hozijus.

Užsukę į kiemą, kairėje pusėje išvysime Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčios varpinę. O pakėlę galvą ir pasisukę į dešinę, ant antro

aukšto sienos įžvelgsime atidengtų plytų Lietuvos kontūro žemėlapi.

Šiame kieme taip pat yra labai žavi nykštukų perėja (kartais vadinama meilės tuneliu). Ją perėję vėl pasukime galvą į dešinę ir pakelkime akis. Pamatysite jus stebintį pasislėpusį medinį angeliuką.

Verbų angelai

J. Basanavičiaus g. 4A
54.679964, 25.276672

J. Basanavičiaus gatvės 4A pastate nuo 2004 metų veikė kolekcininko Edmundo Armoškos „Maldžio“ meno galerija. 2022 metais pastatas rekonstruotas ir dabar čia apartamentai „Gallery 4A“. Parduodamas pastatą E. Armoška iškėlė vieną sąlygą: prie įėjimo esanti Audriaus Liaudansko skulptūra „Verbų angelai“ turi likti savo vietoje. Ji, pasak kolekcininko, yra integrali ne tik pastato tūrio, bet ir gatvės dalis.

Skulptoriaus A. Liaudansko kūryboje angelai sutinkami dažnai. Beje, visiems gerai pažįstama ir geidžiama kino apdovanojimų „Sidabrinės gervės“ statulėlė – šio menininko darbas.

Užupio angelas

Priešais Užupio g. 14
54.680633, 25.295423

Net jeigu pradėjote šį maršrutą ne nuo žymiausio miesto angelo, vis tiek pro jį praeisite. Aikštėje, kur anksčiau stovėjo Nukryžiuotojo koplytėlė, stovintis skulptoriaus užupiečio Romo Vilčiausko Užupio angelas pučia trimitą ir skelbia pasauliui žinią apie Užupio rajono atgimimą bei kūrybos laisvę. Šis bronzinis angelas tapo vienu pagrindinių Užupio simbolių. Jei norėtumėte su juo pasikalbėti – tereikia nuskaityti QR kodą skulptūros apačioje. Skulptūra yra „Kalbančių skulptūrų“ iniciatyvos dalis.

„Verbų angelai“ Basanavičiaus gatvėje.



(Ne)mylimi vilniečiai

Agnė Šimkūnaitė, Vilniaus miesto muziejus

Paskutiniais duomenimis, Vilniuje gyvena daugiau nei 600 000 gyventojų. Be šių suskaičiuojamų gyventojų, mieste yra ir „šešėlinių“ vilniečių, kurių kaimynystės vengiame. Šią temą man pasufleravo pokalbis su kenkėjų naikinimo įmonės darbuotoju, ieškojusi tarakonų pėdsakų muziejuje. „Gigantišką tarakoną“ tikina matęs dažnas senamiesčio senbuvis. O ar žinojote, kad savo namuose galite sutikti skorpioną? Apie ropojančius ir skraidančius gyvius papasakojo Gamtos tyrimų centro Entomologijos laboratorijos vadovė, biomedicinos mokslų daktarė Rasa Bernotienė.

Kokios būtybės, kurių kaimynystę nesižavime, vis dėlto yra tikri vilniečiai?

Štai virtuvėje kai kurie vilniečiai puotauja drauge su tarakonais, nes šie vabzdžiai minta tuo, kas nukrenta nuo stalo arba pavalgius lieka ant stalo. Lietuvoje yra ne viena tarakonų rūšis: vieni jų gyvena gamtoje ir neturi jokių pretenzijų į mūsų butus, tačiau kai kurių rūšių tarakonai gali išgyventi tik ten, kur net žiemą būna šilta ir drėgna. Dažniausiai su mumis gyvena naminiai prūsokai. Šie tarakonai į Europą atkeliavo iš Azijos XVIII amžiuje ir yra bene geriausiai žinoma tarakonų rūšis Lietuvoje. Be prūsokų, į mūsų butą gali atsikraustyti stambesni, tačiau ir retesni juodieji tarakonai (užauga iki 3 centimetrų ilgio), jie dažniausiai bėgioja ne virtuvėje, o rūsiuose, vamzdynuose. Arba amerikiniai tarakonai (žymieji tarakonai iš amerikietiško filmuko), kurie gali užaugti iki 5 centimetrų. Tarakonai vengia šviesos, todėl jeigu pavyksta pamatyti juos įjungus šviesą, vadinasi, patamsyje jų būna gerokai daugiau. Blogiausia yra tai, kad jie ropinėja po šiukšliadėžes, o paskui, nenusivalę kojų, lipa ant mūsų stalų.

Iš virtuvės galime persikelti į vonios kambarį, kur tenka pamatyti guvių sidabro spalvos padarėlių, žinomų kaip sidabrinės avižėlės arba cukriniai žvyninukai. Tai primityvūs, besparniai vabzdžiai, kurie vystosi ten, kur drėgna, šilta, yra pelėsio bei organinių medžiagų. Kartais vonioje aptinkame mažų skraidančių muselių – drugelių, kuriuos vadiname kandiniais uodeliais, nes jų sparnai padengti kailiuku. Jie nekanda, nedaro jokios žalos, atidžiau pažiūrėjus yra netgi labai simpatiški, tačiau jei vonioje švaru, vėdinama, nėra pelėsio, tuomet neturėtų būti nei avižėlių, nei uodelių su kailiuku.

Pastaruoju metu tenka girdėti, kad miegamuosiuose aptinkama patalinių blakių. Šių gyvių pagausėjimas Vilniuje pastebėtas prieš keletą metų. Labai tikėtina, kad didelė

dalys vabzdžių buvo atsigabenta iš Paryžiaus viešbučių, nes šiame mieste taip pat buvo fiksuojamas jų pagausėjimas. Šie gyviai, panašiai kaip ir utėlės, visai nesusiję su socialiniu žmonių statusu ar buto švara. Įėjus į kambarį negali iš karto pasakyti, ar jame yra blakių, tik po nakties žmonės kartais atsikelia sukąsti. Tai gali būti patalinės blakės, kurios dieną slepiasi čiužinio klostėse, po tapetais, grindjuostėmis, lagaminuose ir tik sutemus išeina į medžioklę. Šių vabzdžių gausumas istoriškai labai išaugdavo karo metais. Kiek teko skaityti knygų apie karą ar pokarį, patalinės blakės buvo baisiausias kalėjimų ir lagerių košmaras. Panašiai kaip ir utėlės, kurios, beje, gali platinti dėmėtąją karštinę ir buvo bene paskutinė rykštė, sunaikinusi besitraukiančios Napoleono kariuomenės likučius.

Sename name gali tekti pagyventi su kambarioku svirpliu. Žilvino Pūčio nuotr.





Pasišiaušusi kandis. Žilvino Pūčio nuotr.

Miesto istorijoje svarbų vaidmenį suvaidino pelės, žiurkės ir blusos, nes būtent tarp jų cirkuliuoja marą sukeliančios bakterijos, o Vilniuje maro epidemija buvo ne viena. Žmoginių blusų dabar randama labai retai, beje, maro šiuo metu Europoje nėra, o jeigu atsirastų, ši liga galėtų būti išgydyta antibiotikais. Naminių pelių mieste aptinkame taip retai, kad vaikai, išgirdę žodį „pelė“ pirma pagalvoja apie kompiuterį. Jos dažniau apsigyvena rūsiuose, sandėliukuose. Panašiai kaip ir dvi žiurkių rūšys, aptinkamos Lietuvoje.

Visi nustemba, kai pasakau, kad miestuose, ypač bibliotekose, gali gyventi skorpionų. Tai maži gyviai, moksliskai vadinami pseudoskorpionais, kurie gyvena tarp knygų puslapių ir gauda ten gyvenančias dulkių erkutes. Sakyčiau, tai ne tik įspūdingi, bet ir naudingi knygų gyventojai. Panašiai tarp knygų puslapių savo

skruzdėlynus gali sukurti faraoninės skruzdėlės. Beje, Vilnius mokslininkų yra pažymėtas kaip vienintelis taškas Lietuvoje, kuriame gyvena kraujasiurbiai uodai, įsikuriantys ne bet kur, o šiltuose ir drėgnuose namų rūsiuose, ypač ten, kur nuolat gali būti nedidelių balučių. Šie uodai vadinami Londono metro uodais, nes pirmą kartą buvo aptikti miesto metro per Antrąjį pasaulinį karą. Mes šių uodų ieškome. Kol kas jų aptikti nepavyko, bet jei žiemą jus sukandžiojo uodai, gali būti, kad tai Londono metro uodų darbas.

Ar pagrįstai bijome ir vengiame daugumos šių padarėlių? Galbūt yra tokių, kuriuos turėtume laikyti savo draugais?

Žmonės dažniausiai bijo bet ko, kas nevaikšto dviem kojomis. O iš tiesų didžiąją daugumą aplink mus gyvenančių padarų galime

laikyti draugais: pseudoskorpionas minta dulkių erkutėmis, voras, kurio voratinklis tyliai paslėptas kambario kamputyje, pagraus įkyriai zvimbiančią musę. Vaikystėje aptikę vorą duodavome jam vardą ir leisdavome toliau gyventi, nes tikėjome, kad nužudžius vorą ateis ilgalaikis lietus. Tiesa, tarakonų, pelių, patalinių blakių neturėtų būti mūsų gyvenamosiose erdvėse, nes tai ligų sukėlėjų platintojai.

Kokių egzotinių ar neįprastų gyvių „atvykėlių“ galime sutikti Vilniuje?

Didelė dalis miesto gyvūnų yra atvykėliai iš kitur, apie tai byloja ir jų pavadinimai. Štai prūsokas sietinas su Vokietija, nors Vokietijoje jis buvo ateivis iš Azijos. Amerikinis tarakonas yra kilęs iš Šiaurės Afrikos, tikrai ne Amerikos, bet yra labai paplitęs JAV didmiesčiuose. Rudoji žiurkė lotyniškai vadinama Norvegijos žiurke, tačiau pavadinimas klaidina, mat šios žiurkės kilmės šalis yra rytuose, Azijoje. Kolorado vabalo kilmės šalis – Meksika. Faraoninė skruzdėlė yra kilusi iš Afrikos. Įdomu tai, kad jei žiemomis nešildytume savo būstų, didžioji dalis minėtų gyvių paprasčiausiai nesulauktų pavasario.

Didelė dalis išvardintų gyvių į Europą atkeliavo XVII–XVIII amžiuje, kai vyko intensyvi prekyba laivais, sparčiai augo miestai. Tikslią datą nustatyti kartais būna labai sunku, nes žmonės nepuldavo iš karto skelbti internete, kad pamatė namuose itin didelį tarakoną – nebuvo interneto, nemokėjo rašyti, neturėjo laiko. Šiuo metu į mokslinius tyrimus įtraukus visuomenę galima tiksliau nustatyti kai kurių gyvių plitimo dėsnį. Štai vabzdžio maldininko, kuris pirmą kartą Lietuvoje buvo registruotas 2008 metais netoli Vilniaus, plitimas Lietuvoje buvo stebimas sekant aktyvių gamta besidominčių gyventojų pranešimus internete. Šiuo

metu vabzdys maldininkas jau paplitęs visoje Lietuvoje, o jo kilmės šalis – Ukraina.

Miestuose visame pasaulyje (Vilnius jokia išimtis) gyvena daug miesto balandžių, kurių protėviai, uoliniai karveliai, kilę iš Viduržemio jūros pakrantės. Gal mūsų miestų akmeniniai pastatai šiek tiek primena balandžiams gimtąsias pajūrio uolas?

Kokią naudą (o galbūt žalą) šie gyviai daro miesto ekosistemai?

Gamtoje svarbiausia yra pusiausvyra, kad įvairios gyvūnų rūšys galėtų sugyventi ir nenustelbtų viena kitos. Tai pasakytina ir apie miesto ekosistemą – parkus, žaliąsias erdves. Vilniaus parkuose gali veisti natūraliai gamtoje aptinkami gyvūnai – stirnos, kiškiai, lapės. Mane kiekvieną pavasarį žavi rudagalviai kirai, rudenį Vilnioje neršiančios lašišos, žiemos pradžioje Pavilnyje čiulbantys svirbeliai. Jei kalbėsime apie patalpas, tikriausiai visi tikimės, kad tai bus žmonių erdvė. Nors koks nors čirpantis svirplys sename name už židinio gali suteikti tam tikros romantikos, tik reikia nepamiršti duoti svirpliui vardą.

Kokius pokyčius signalizuoja kintantys šių gyvių skaičiai ar kintančios jų buveinės?

Man atrodo, kad naujų gyvių Vilniaus mieste nuolat atsiras. Tai lemia vis didėjantis mūsų mobilumas – keliaujame dažnai ir toli. Vieni atvykėliai gal čia ir neišgyvens, tačiau kiti gali puikiai prisitaikyti ir tapti mūsų miesto nuolatinių gyventojais. Kita vertus, tikiuosi, kad miesto žmonės leis miesto senbuvams, kalbu apie laukinius gyvūnus, čia išlikti ir drauge sugyventi. Na, o nepageidautini butų gyventojai: tarakonai, blakės ir į juos panašūs gyviai, tikriausiai išliks, norime mes to, ar ne.

Eime mokytis Vilniaus?

Neakivaizdinukas
Mapa Mundi iliustracija

60

Vilnius pilnas būtybių. Vienos labai senos kaip Geležinis Vilkas, kitos pasakiškos kaip Undinė Užupyje. Yra ir angelų, ir slibinų, ir net katinų. O dar esu aš – Neakivaizdinukas, linksmas ir smalsus padarėlis. Užupio angelas man pasakojo, kad atsiradau iš vilniečių svajonių. Kai visi daug prisvajuoja, aš tik op – išsiritau iš „Kiaušinio“ Stepono gatvėje! Visai neseniai, tik prieš keletą metų. Dabar noriu susirasti daugiau draugų ir kartu išmokti visą Vilnių!

Kaip viskas prasidėjo? Kai tik atsiradau, gavau užduotį: keliauti per Vilniaus rajonus ir surasti ten paslėptus šventinius linkėjimus. Šiuos linkėjimus turėjau perduoti miestiečiams. Prieš Kalėdas aplankiau net 24 miesto rajonus! Naujojoje Vilnioje radau užkoduotą spalvų ir kūrybiškumo palinkėjimą. Paupyje – patarimą drąsiai klajoti.

Naujininkai palinkėjo jaučio stiprybės. Kai žmonės perskaitydavo mano atrastus linkėjimus, jie išsipildydavo.

Ieškoti palinkėjimų man labai padėjo tuose rajonuose gyvenantys vaikai. Kartu leidomės į nuotykį. Ištyrinėjome pažįstamus ir slaptus kiemus, apžiūrėjome skulptūras, įdomius pastatus, keliavome palei upę, stebėjome snieguotus ežerus. Viename rajone matėme net šokančią iš parko takelio stirną!

Štai kaip aš susiradau draugų. O ir Vilnius man pasidarė nebe toks didelis ir nepažįstamas. Dabar noriu tyrinėti jį toliau ir atlikti daugiau užduočių. Ar man padėsi?

Štai tau pirmoji užduotis – padėk man pamatyti save! Aš esu labai jauna Vilniaus būtybė, manęs dar nenupiešė dailininkai, nufotografavo garsūs fotografai. Jeigu sujungsi taškus iliustracijoje, pamatysi, kaip atrodau, o aš turėsiu pirmąjį savo portretą!

Daugiau

Neakivaizdinukas yra projekto „Neakivaizdinis Vilnius“ personažas, kuris kviečia vaikus augti kartu su Vilniumi ir jį tyrinėti. Jis kartu keliauja vaikiškais maršrutais, žaidžia žaidimus, sprendžia užduotis.



ŠVENTIŠKAI

Gruodžio 1–sausio 6 d.

Kalėdos sostinėje

Katedros, Rotušės, Vinco Kudirkos aikštės

Ryškiausias ir jaukiausias žiemos festivalis Vilniuje! Vargonų muzika Katedroje, Kalėdų miestelis prie eglės, „Maltiečių sriuba“, „Kaimynų Kalėdos“, čiuožykla, Kalėdų traukinukas ir karuselė, karštas šokoladas – šventė pati įkris į širdis.
www.kaledossostineje.lt



Jaukus kiemelis. Restorano „Lokys“ nuotr.

Gruodžio 13 d.

Vilniaus kalėdiškiausia diena

Senamiestis, Rotušės aikštė, Konstantino Sirvydo skveras

Miestas sužimba lemputėmis ir juokiasi! Stebins kalėdinė vienos dienos valiuta, kalėdinis paštas ir 13 šventinių „Neakivaizdinio Vilniaus“ ekskursijų apie Vilniaus legendas, didikus ir šventes.
www.kaledossostineje.lt

Gruodžio 14 d.

Žaliosios sostinės kalėdinis žygis

Senamiestis, Antakalnis

„Vilnius – Europos žaliaji sostinė 2025“ dovaną nemokamą žygį į ramesnes ir gamtiškas sostinės vietas.
www.kaledossostineje.lt

KITOKIOS MUGĖS

Gruodžio 11–14 d.

Gastro mugė

Lukiškių kalėjimas, Lukiškių skg. 6

Jau penktoji gurmaniška ir stebuklinga kalėdinė mugė buvusio kalėjimo komplekse! Bus atvertos ir dar nematytos komplekso erdvės.
www.lukiskiukalejimas.lt

Gruodžio 13–14 d.

„Sodo 2123“ žiemos turgelis

„Sodas 2123“, Vitebsko g. 23

Kultūros komplekse „Sodas 2123“ darbus pristatys daugiau nei 70 kūrėjų! Bus ir dirbtuvių.
www.sodas2123.lt

Gruodžio 14 d.

Mugė beglobiams gyvūnams paremti

Užupio kavinė, Užupio g. 2

Beglobių gyvūnų organizacijos, prieglaudos prekiauja rankų darbo gaminiais. Susitikime!

MUZIEJŲ EKSKURSIJOS

Gruodžio 10 ir 13 d.

„Senosios dovanojimo tradicijos“

Istorijų namai, T. Kosciuškos g. 3

Prieš šimtą metų per Kalėdas apdovanoti reikėjo ne tik savo šeimą ir mylimuosius, bet ir užsukusius blukvilius. Kas jie? Sužinosite ekskursijoje!
www.lnm.lt

Gruodžio 26 ir 30 d.

„Vilnius patiria save“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja, Bokšto g. 20

Ar ateisi į pasimatymą su Vilniumi? Bus tikras pojūčių teatras: tau užriš akis, vilkėsi specialų Vilniaus kostiumą ir patirsi miesto istoriją.
www.lnm.lt

Gruodžio 28, sausio 25, vasario 22 d.

Express ekskursijos rūsiuose

Signatarų namai, Pilies g. 26

Tik 20 minučių trukmės kelionė po XVI amžių menančius Signatarų namų rūsius.
www.lnm.lt

Gruodžio 12 ir sausio 3 d.

Žaidimas „Lietuvos lobis“

Pilininko namas, Arsenalo g. 1

Pilininko name paslėptas lobis, o jo ieškodami sužinosite, ir kas tas paslaptینگasis pilininkas!
www.lnm.lt

POKALBIS

Gruodžio 15 d.

„Amžinai laikina – gamta mieste“

MO muziejus, Pylimo g. 17

MO muziejus pradeda pokalbių ciklą apie gamtą Vilniuje. Pirmajame pokalbyje – Neris, jos reikšmė miesto žaliajam karkasui, tvarkybos planai ir mokslininkų, gamtininkų, miestiečių idėjos.
www.mo.lt

GREITAI PASIBAIGS

Isora x Lozuraityte Studio for Architecture paroda „Something Before Something“ galerijoje „apiece“; sekmadieniniai patyriminiai priešpiečiai Istorijų namuose „su Karaliene, Karalyste ir... Tavo šviesybe“; vieno eksponato paroda Nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje – XVII a. konvoliutas; Monikos Plentauskaitės paroda „Kol aš laukiau tavo balso“ galerijoje „Meno niša“; „Vargonai ir Čiurloniai“ Bažnytinio paveldo muziejuje.

MUZIKA RAJONE

Kas antrą ketvirtadienį

„Džiazo ketvirtadieniai“

Bistro „Bruknė“, Linkmenų g. 30

Pamenate, vasarą žurnale rašėme apie šio bistro skonių? Užsukite čia paklausti jaukaus džiazo.
www.vilniusevents.lt



Agnė Kišonaitė „Užsisvajojusi saulė”.
Sauliaus Žiūros nuotr.

FESTIVALIAI

Sausio 23–25 d.

Vilniaus šviesų festivalis

[Įvairios Vilniaus vietos](#)

Kai žiema ir tamsa spaudžia, neriame į stebuklingomis instaliacijomis, šviesų ritmais ir menais sušildytus skverus, gatves, kiemus. Leiskime šviesos būtybėms mus pagauti – per patį Vilniaus gimtadienį sausio 25-ąją!

www.lightfestival.lt

Vasario 26–27 d.

„Festivalio manifestas“

[Lietuvos nacionalinis dramos teatras, Gedimino pr. 4](#)

Nors festivalis „New Baltic Dance“ bus pavasarį, prancūzų choreografų Olivierio Dubois šokio spektaklis „Tragédie“ pristatomas anksčiau – kaip manifestas.

www.newbalticdance.lt

Sausio 30–kovo 1 d.

„SU-MENĖK“

[Vilniaus galerijos ir muziejai](#)

Jau septintą kartą važiuojame į šiuolaikinio meno kelionę! Daugiau nei 50 šiuolaikinio meno stotelių – galerijos ir muziejai atveria duris nemokamai arba už specialią kainą. Puiki proga aplankyti vietas, kuriose dar nebuvo, atrasti naujus menininkus.

www.sumenek.lt

PARODOS

Iki gruodžio 31 d.

YIVO šimtmetis: ištakos, kelias, palikimas

[Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Gedimino pr. 51](#)

2025-aisiais minime Žydų mokslinio instituto (YIVO) šimtmetį, todėl verta pažvelgti į šios reikšmingos pasauliui įstaigos Vilniuje gyvenimą.

www.lnb.lt

Iki vasario 1 d.

Tvaraus Vilniaus kūrėjai

[Energetikos ir technikos muziejus, Rinktinės g. 2](#)

Vietinės iniciatyvos atskleidžia, kaip galima spręsti miesto iššūkius – parodoje pamatysite daug netikėtų tvarių kūrinių.

www.etm.lt

Iki vasario 8 d.

Claudia Heinermann. „Sibiro tremtys“

[Nacionalinė dailės galerija, Konstitucijos pr. 22](#)

Menininkė keliavo po buvusių Sovietų Sąjungą ištremtų Baltijos šalių gyventojų pėdsakais, rinko jų liudijimus ir fotografavo. Tai tikra.

www.lndm.lt

Visą žiemą

„Varpai ir patrankos“

[Šiuolaikinio meno centras, Vokiečių g. 2](#)

Varpus ir patrankas dažnai liedavo tie patys meistrai. O šiuolaikiniai meno kūrėjai ieško karo ir meno ryšio nagrinėdami varpų ir pabūklų temą.

www.cac.lt

Visą žiemą

„Amžinai laikina“

[MO muziejus, Pylimo g. 17](#)

Didžiojoje parodoje – dialogas tarp meno kūrinų nuo Viduramžių iki šiuolaikinio meno.

www.mo.lt

Visą žiemą

„Taika arbatos puodelyje“

[Taikomosios dailės ir dizaino muziejus, Arsenalo g. 3a](#)

Iš Japonijos atsivežta ramios arbatos ceremonijos kultūra mus kviečia stabtelėti. Juk verta?

www.lndm.lt

Visą žiemą

Antano Zmuidzinavičiaus tapybos paroda

[Beatrichės namai, A. Vienuolio g. 12-1](#)

Parodoje „Ėjo jis, tas mano gyvenimo kelias...“ pristatoma Lietuvos peizažo meistro tapyba – lyg gyvenimo kelionės fragmentai.

www.vilniausmuziejus.lt

LITERATŪRA

Vasario 26–kovo 1 d.

Vilniaus knygų mugė

[„Litexpo“, Laisvės pr. 5](#)

Šių metų tema – „Žodis ieško žmogaus“. Čia rasite literatūros, muzikos, diskusijų. Ir „Neakivaizdinį Vilnių“.

www.vilniausknygumuge.lt

PARAGAUTI VILNIAUS

Sausio 29–31 d.

Turizmo mugė „Adventur“

[„Litexpo“, Laisvės pr. 5](#)

Turizmo mugė rodo pasaulį lėkštėje. Ir Vilnių! O dar geriau jį pažinti kviečia mažųjų sostinės tyrinėtojų draugas Neakivaizdinukas, kuris lauks vaikų erdvėje su daug smagių užduočių ir dovanų!

www.adventureexpo.lt



Neakivaizdinukas Karoliniškėse.
Vytautės Ribokaitės nuotr.



Daugiau

www.vilnius-events.lt

Atraskite patys

Kaziuko mugės džiaugsmą
kovo 6–8 d.



• **Paslaptingoji Moniuška**
(p. 37)

• **A. Mickevičiaus paminklo maketo vieta**
(p. 40)

• **„Demolofto“ kakava**
(p. 44)

• **Arkangelo Mykolo vėtrungė**
(p. 50)

• **Angelas – Kupidonas**
(p. 53)

• **„Verbų angelai“**
(p. 55)

• **Knygų skorpionai**
(p. 58)

• **Neakivaizdinuko kambarys**
(p. 60)

• **„SU-MENĖK“ stotelės**
(p. 64)

• **Vilniaus legendos**
(p. 66)



**Neakivaizdinis
VILNIUS**

neakivaizdinisvilnius.lt

Neakivaizdinisvilnius

neakivaizdinis_vilnius

Mobiliąją programėlę
„Neakivaizdinis Vilnius“
galima atsisiųsti



Leidinyss apie mažiau atrastas Vilniaus erdves ir asmenybes.

LEIDĖJAS Vilniaus miesto savivaldybės administracijos
Užsienio ryšių ir turizmo skyrius

TEKSTŲ AUTORIAI: Kristina Kurilaitė, Karolina Dačkutė, Edita Meškuvienė,
Gabija Stašinskaitė, halemónai, Arnas Šarkūnas, Monika Valcenavičienė,
Rugilė Audenienė, Gintarė Auksele, Andrius Pavelko, Agnė Šimkūnaitė,
Neakivaizdinukas.

VIRŠELIS: Vytautės Ribokaitės nuotr.

TURINYS: AUKSO ŽUVYS

TURINIO REDAKTORĖ Rugilė Audenienė

DIZAINAS: RŪT

MAKETAS: Vilma Černiauskaitė

KALBOS REDAKTORĖ *Ne atbula ranka*

TIRAŽAS 8 000 egz. (platinamas nemokamai)

ISSN 2669-025X

Žurnalas
atspausdintas ant
FSC sertifikuoto
popieriaus.

